

Ongeregeligheden rond de wedstrijd SC Cambuur Leeuwarden - Roda JC op 3 juni 2009

Auditteam Voetbalvandalisme

Ongeregeligheden rond de wedstrijd SC Cambuur Leeuwarden - Roda JC op 3 juni 2009

Den Haag, oktober 2009

Auditteam Voetbalvandalisme

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	Feitenreconstructie	4
2.1	Achtergrondinformatie	4
2.2	Voorafgaande play-off wedstrijden in het seizoen 2008/2009	9
2.3	Vorbereiding wedstrijd 3 juni 2009	13
2.4	Gebeurtenissen op de wedstrijddag	18
2.5	Afloop	27
3	Conclusies en aanbevelingen	30
	Bijlagen	38
Bijlage 1	Tijdslijn belangrijkste gebeurtenissen	39
Bijlage 2	Supportersvereniging en ketenpartners	42
Bijlage 3	Lijst van respondenten	44
Bijlage 4	Straffen daders ongeregeldheden	45

1 Inleiding

Het Auditteam Voetbalvandalisme dat in 2003 is ingesteld door de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, doet onderzoek naar ingrijpende incidenten van voetbalvandalisme in Nederland, en legt daarbij een relatie met het Beleidskader Bestrijding Voetbalvandalisme en Voetbalgeweld 2005.

Op woensdag 3 juni 2009 werd in Leeuwarden de beslissende wedstrijd gespeeld van de play-off wedstrijden in het kader van promotie/degradatie tussen SC Cambuur Leeuwarden en Roda JC. Direct na de wedstrijd, die door Roda JC na strafschoppen wordt gewonnen, ontstaan er vrijwel gelijktijdig zowel binnen als buiten het stadion ongeregelde heden tussen aanhangers van SC Cambuur Leeuwarden en de beveiligers en politie. Binnen het stadion probeert een groep van ongeveer vijftig SC Cambuur Leeuwarden-supporters het hek tussen de Noordtribune en het uitvak te bestormen. De beveiligers van de Noordtribune proberen dit uit alle macht te voorkomen. Na ongeveer vijftien minuten, waarbij de beveiligers worden geschopt, geslagen en bekogeld, verleent de ME bijstand in het stadion. Door middel van enkele charges met de lange wapenstok weet de politie de situatie onder controle te krijgen.

Buiten het stadion wordt de ME ruim anderhalf uur op twee verschillende locaties belaagd door relschoppers die hen bestoken met straatstenen, vuurwerk en hekken. Na de inzet van traangas weet de politie de situatie ook buiten het stadion onder controle te krijgen.

In totaal zijn vijftientig politiemensen en zeven beveiligers van de BVO gewond geraakt, variërend van blauwe plekken tot kneuzingen. De materiële schade voor de BVO en de gemeente is aanzienlijk. Bij de eerste rechtszittingen van daders zijn bedragen genoemd van € 25.000 – 30.000.

Er zijn tot nu toe zestig personen aangehouden voor de rellen op 3 juni 2009. Tien personen zijn inmiddels door de politierechter veroordeeld. Drie van hen hebben een onvoorwaardelijke gevangenisstraf opgelegd gekregen.

Naar aanleiding van dit incident heeft het Auditteam Voetbalvandalisme op verzoek van de burgemeester van Leeuwarden een audit ingesteld om de feitelijke gebeurtenissen op een rij te zetten en concrete aanbevelingen te doen.

In het kader van deze audit zijn beelden van de incidenten binnen en buiten het stadion bekeken en zijn gesprekken gevoerd met de veiligheidscoördinatoren van de beide BVO's, de burgemeester van Leeuwarden, de directie van SC Cambuur Leeuwarden, een vertegenwoordiger van de supportersvereniging van SC Cambuur Leeuwarden, de politiecommandanten die nauw bij het incident betrokken waren, enkele gewonde medewerkers van de ME die in de linie hebben gestaan, medewerkers van de RID, de voetbalofficier van het parket Leeuwarden, en drie betrokken ambtenaren Openbare orde en veiligheid van de gemeente Leeuwarden.

Een volledig overzicht van de lijst met respondenten die zijn geïnterviewd is opgenomen in bijlage 3.

2 Feitenreconstructie

2.1 Achtergrondinformatie

Lastige supportersgroep en eerdere incidenten

Aard en omvang van de groep

SC Cambuur Leeuwarden is een echte volksclub en heeft sinds jaren al een groep zeer fanatieke supporters die in het verleden betrokken is geweest bij verscheidene incidenten. Het meest opvallende incident heeft zich in het seizoen 2007-2008 voorgedaan toen een groep van ongeveer vijftig hardkernsupporters van SC Cambuur Leeuwarden een bus gehuurd heeft om daarmee op eigen gelegenheid af te reizen naar Maastricht voor de wedstrijd tegen MVV. Saillant detail is dat deze wedstrijd zonder publiek gespeeld moest worden. Uiteindelijk is de groep weggestuurd uit Maastricht en hebben zij zich in het centrum van Arnhem onder invloed van drank en cocaïne zwaar misdragen.¹

De groep hardkernsupporters van SC Cambuur Leeuwarden bestaat uit 150 tot 200 personen, waarvan ongeveer honderd notoire relschoppers. Er zijn bij de politie Leeuwarden zeven leiders bekend en de groep is gemengd qua leeftijd. De jongere supporters, in de leeftijd 14 – 17 jaar, zijn niet voldoende in beeld bij de betrokkenen in vergelijking met de groep in de leeftijd 25 – 40 jaar.²

Sinds dit seizoen houdt de RID in het kader van Hooligans in Beeld dossiers bij van de groep voetbalhooligans. Dit project zou eigenlijk drie jaar geleden al gestart zijn, maar door capacitaire en financiële redenen binnen het politiekorps Fryslân is dit pas in het nieuwe seizoen 2009/2010 gebeurd. Op dit moment is er een top dertig opgesteld van beruchte SC Cambuur Leeuwarden-hooligans. In persoonsdossiers wordt de meest actuele informatie verzameld. Van driehonderd andere personen is ook een dossier opgesteld, maar deze dossiers zijn minder uitgebreid en up-to-date.

Locaties waar de groep zich ophoudt

De risicosupporters van SC Cambuur Leeuwarden, waaronder een groep met stadionverboden, houden zich meestal op in verschillende cafés in de buurt van het stadion, de 'Cambuur-Bar' en 'Café-bar Claus'. Regelmatig worden deze cafés bezocht door personen met een stadionverbod. Er wordt in deze cafés stevig ingedronken en drugs (cocaïne) gebruikt. Het blijft voor de RID moeilijk om constant zicht te houden op personen met een stadionverbod en de locaties waar zij zich ophouden tijdens wedstrijddagen.

Er zijn geen mogelijkheden om individuen stelselmatig te volgen buiten het domein van de strafrechtwetgeving.

Noot 1 In het kader van project 'Hooligans in Beeld' zijn de beelden van deze groep, genomen in een Arnhemse café, gebruikt en verstuurd naar alle voetbalcoördinatoren van de politie in Nederland. De daders van deze ongeregeldeheden zijn nog steeds niet voor de rechter verschenen.

Noot 2 Overigens is dit een landelijk probleem. Om ethische redenen is een informatiepositie in- of rondom deze groep moeilijk dan wel onwenselijk. Bekend is dat drank- en cocaïnegebruik plaatsvindt binnen deze groep jongeren tussen de 14 en 16 jaar.

De groep gaat niet alleen naar wedstrijden van SC Cambuur Leeuwarden maar wordt ook vaak gezien op andere niet aan voetbal gerelateerde evenementen in de regio Friesland (dancefeesten, basketbal en ijshockey).

In het stadion is de bar van het supportershome gevestigd, 'Het Hertje', waar de fanatieke aanhang voor de wedstrijd bijeen komt. De supportersvereniging is al ruim dertig jaar uitbater van het supportershome en de uitgiftekiosken (ook van het evenementenbier). Er is controle op leeftijd en er worden vier of vijf bewakers ingezet in dit café. In ruim dertig jaar hebben er volgens de uitbater nooit ongeregelheden plaatsgevonden in het supportershome.

Drank- en drugsgebruik

Er wordt over het algemeen veel gedronken en er worden veel verdovende middelen (cocaïne) gebruikt door de groep risicosupporters. In de veiligheidsverklaring voor het seizoen 2009/2010, waarin het voetbalconvenant van Leeuwarden is verankerd, staat beschreven dat 'politie en de BVO SC Cambuur Leeuwarden optreden tegen misbruik van alcohol en andere 'stimulerende' middelen' (p. 19). Hoe dit beleid concreet is uitgewerkt, staat nergens beschreven. Volgens geïnterviewden van gemeente, club en politie is er tot op heden nog geen streng beleid ontwikkeld en vastgesteld, gericht op het tegengaan van overmatig drank- of cocaïnegebruik.

Incidenten bij thuiswedstrijden

Bij thuiswedstrijden ontstaan de meeste problemen als een grote groep relschoppers op een strategische positie langs de vertrekroute van de bussen met bezoekende supporters gaat staan om de tegenstander 'uit te zwaaien'. Dit leidt geregeld tot incidenten waarbij stenen naar bussen en/of politie worden gegooid. De portefeuillehouder voetbal van de politie zegt in zijn proces verbaal van bevindingen, opgesteld daags na de ongeregelheden op 3 juni 2009, hierover het volgende:

"Het is mij bekend dat een groep van ongeveer honderd relschoppers bij vrijwel iedere wedstrijd van SC Cambuur Leeuwarden probeert om na de wedstrijd de confrontatie met de supporters van de tegenpartij aan te gaan. Hiervan zijn in de afgelopen seizoenen vele voorbeelden bekend."

De politie heeft gemerkt dat naarmate het seizoen vorderde steeds meer SC Cambuur Leeuwarden-supporters zich verzamelden om de bussen 'uit te zwaaien'."

In het verslag van de voetbaldriehoek van 23 maart 2009 wordt bij de bespreking van de voortgang van Hooligans in Beeld door de politie het volgende geconstateerd:

- Er is sprake van verplaatsing van geweld naar de omgeving buiten het stadion en/of horeca.
- Het supportersgeweld vermengt zich met de algemene jongerenproblematiek (een jong publiek dat gewoon voor de rellen gaat).

Hoofdpijnen veiligheidsbeleid

Sociaal preventief supportersbeleid

In 2000 is in Leeuwarden het sociaal preventief supportersproject 'Helden rond de velden' gestart. Het betrof een integraal supportersbeleid van de BVO, gemeente, politie en een trajectbureau voor jongeren. Het project bestond uit verschillende onderdelen. Er was een 'fancoach', die tijdens wedstrijden tussen de fans op de fanatieke Noordtribune zat en meeging naar

uitwedstrijden. Medewerkers van een trajectbureau begeleiden jongeren met een stadionverbod naar hun terugkeer in het stadion. Ook werd er door het trajectbureau voorlichting gegeven op scholen. Het project 'Helden rond de velden' heeft in 2002 de Hein Roethofprijs gewonnen. In 2004/2005 is de fancoach gestopt, twee jaar geleden is gestopt met de begeleiding van jongeren met een stadionverbod en sinds mei 2009 is de voorlichting op scholen gestopt, omdat SC Cambuur Leeuwarden inmiddels een eigen scholenproject heeft. Er is geen nieuw integraal sociaal preventief supportersbeleid gestart.

Stadionverboden en stadionomgevingsverboden

Sinds de nieuwe algemeen directeur drie jaar geleden is aangesteld, voert de club een strenger beleid bij het opleggen van stadionverboden. In totaal hebben op dit moment 39 SC Cambuur Leeuwarden-supporters een landelijk stadionverbod en 17 SC Cambuur Leeuwarden-supporters hebben een lokaal stadionverbod opgelegd gekregen van de BVO. 27 personen is een stadionomgevingsverbod opgelegd. De stadionomgevingsverboden zijn niet gekoppeld aan de stadionverboden. Het opleggen van een stadionomgevingsverbod is een bevoegdheid van de burgemeester en het is niet noodzakelijk dat eerst een stadionverbod is opgelegd.

In de praktijk zullen deze echter wel vaak samenvallen, maar de burgemeester maakt uiteindelijk zelf een afweging aan de hand van de specifieke criteria die gelden voor het opleggen van een stadionomgevingsverbod.³

Alcohol- en drugsbeleid

Politie en de BVO SC Cambuur Leeuwarden hebben in de veiligheidsverklaring voor het stadion vastgelegd om op te treden tegen excessief alcoholgebruik in het stadion. Dit beleid geldt overigens ook voor het gebruik van andere 'stimulerende' middelen. Hoe dat optreden er precies uit ziet is niet uitgewerkt. Buiten het stadion geldt een verbod op alcoholgebruik in de openbare ruimte waartegen door politie wordt opgetreden (veiligheidsverklaring stadion SC Cambuur Leeuwarden 2009/2010).

Een periode lang is er in het stadion tijdens wedstrijden helemaal geen bier geschonken. Sinds maart 2009 mag er weer evenementenbier worden geschonken middels een door de gemeente afgegeven gedoogverklaring in afwachting van een definitieve vergunning.

In de veiligheidsverklaring is vastgelegd dat in het stadion evenementenbier wordt geschonken en in de kantine (supporterscafé Het Hertje) en de zakenclub normaal bier (p. 17).

In de praktijk blijkt er niet streng gecontroleerd te worden op alcoholgebruik bij binnenkomst van het stadion.

De afspraken over het nuttigen van alcohol bij buscombi's zijn nergens vastgelegd en blijken in de praktijk niet voor iedereen even duidelijk te zijn. In principe mag er tijdens de heenweg niet worden gedronken. Op de terugreis mogen supporters hun zelf meegenomen drank uit de laadruimte halen en nuttigen. Er zijn geen regels of afspraken opgesteld over het maximum aan-

Noot 3 De burgemeester kan overgaan tot het opleggen van het in het eerste lid bedoeld omgevingsverbod, indien de persoon de openbare orde in of in de omgeving van genoemd stadion in ernstige mate heeft verstoord op een dag dat een wedstrijd van de in artikel 2.2.2a genoemde organisator in dit stadion is gespeeld.

tal drankjes per persoon. Volgens de supportersvereniging mag in sommige bussen op de heenweg echter wel worden gedronken terwijl dat bij andere bussen alleen op de terugreis mag. In sommige bussen mag soms helemaal niet worden gedronken. Dit beleid leidt tot ongelijkheid en frustraties onder supporters. De supportersvereniging van SC Cambuur Leeuwarden, 'De Kern van Cambuur', heeft begin dit jaar een visiedocument opgesteld over het supportersbeleid in Leeuwarden.⁴

In het document worden met name de combiregelingen en het beleid rond stadionverboden ter discussie gesteld.

In bijlage 2 wordt nader ingegaan op dit document en de bespreking daarvan met de ketenpartners.

Afspraken tussen burgemeester, BVO en politie

In de veiligheidsverklaring voor SC Cambuur Leeuwarden, het calamiteitenplan voor het stadion en in de draaiboeken van de politie en club die worden opgesteld voor elke wedstrijd, staan de taken en verantwoordelijkheden van betrokken partners verwoord.

De voor dit onderzoek meest belangrijke afspraken luiden als volgt:

- De BVO SC Cambuur Leeuwarden is eerstverantwoordelijke voor de orde en veiligheid in het stadion (p. 6 veiligheidsverklaring SC Cambuur Leeuwarden 2009/2010) .
- De politie heeft in eerste instantie nadrukkelijk een adviserende rol (richting burgemeester) ten aanzien van de wedstrijdorganisatie. Operationeel heeft de politie een ondersteunende rol ten aanzien van de organisatie van betaald voetbal wedstrijden. Bij eventuele ongeregelheden draagt de politie zorg voor de handhaving van de openbare orde (p. 6 veiligheidsverklaring SC Cambuur Leeuwarden 2009/2010).
- De veiligheidscoördinator van SC Cambuur Leeuwarden kan bijstand aan de politie vragen voor een operationeel optreden binnen het stadion. Als de operationele commandant of de algemene commandant hier positief over oordeelt, zullen de betreffende politie-eenheden door hen worden ingelicht. Er wordt gestreefd naar het zo snel mogelijk stabiliseren en neutraliseren van de situatie waardoor de veiligheidsorganisatie van SC Cambuur Leeuwarden weer zelfstandig kan optreden (p. 10 draaiboek politie).
- In geval van calamiteiten of zeer ernstige verstoringen van de openbare orde kan de operationele commandant of de algemeen commandant na overleg met de driehoek besluiten om de verantwoordelijkheid van de veiligheidsorganisatie binnen het stadion over te nemen (p. 10 draaiboek politie).
- De burgemeester geldt als vergunningverstrekker voor de evenementen. Als verantwoordelijke voor de Openbare Orde en Veiligheid, toetst de Burgemeester de maatregelen en organisatie van de club (p. 6 veiligheidsverklaring SC Cambuur Leeuwarden 2009/2010).
- Bij wedstrijden met een verhoogd risico (categorie C), kan de burgemeester bepalen dat de Coopmansstraat, de straat aan de achterzijde van de Noordtribune, wordt afgesloten voor alle verkeer om deze te gebruiken voor parkeerplaatsen voor de bussen van de supporters van de bezoekende club. Bij het afsluiten van de Coopmansstraat moet het

Noot 4 Combiregeling, Cambuur-regeling? Het supportersbeleid onder de loep genomen, Kern van Cambuur, 2009.

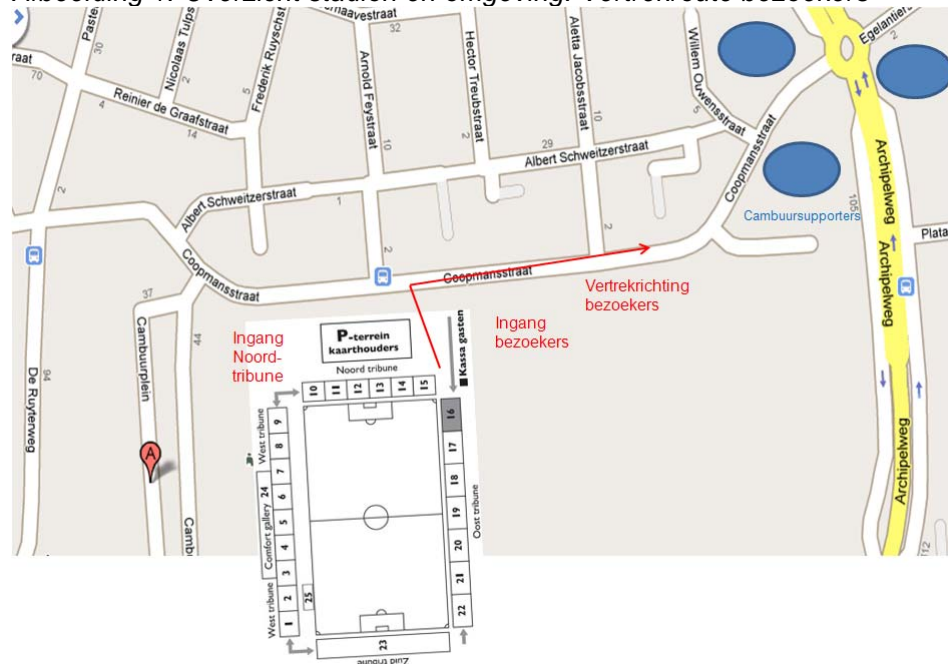
te allen tijde mogelijk blijven dat de nooddiensten gebruik kunnen maken van het afgesloten gedeelte (p. 6 veiligheidsverklaring SC Cambuur Leeuwarden 2009/2010).

Verouderd stadion en infrastructuur

Het stadion van SC Cambuur Leeuwarden ligt middenin in een woonwijk en dat maakt het voor de politie moeilijk om de openbare orde te handhaven. Ook de infrastructuur van het stadion is verouderd. Hierdoor is een wedstrijd in Leeuwarden sneller een risicowedstrijd dan elders. De situatie bij SC Cambuur Leeuwarden lijkt erg veel op de situatie die er destijds was bij het Oosterparkstadion in Groningen. Voor de politie is optreden in deze buurt lastig, omdat reischoppers via kleine stegen en onoverzichtelijke straten kunnen opereren. Bovendien is er in de omgeving van het stadion sprake van beperkte kunstmatige verlichting, waardoor de wedstrijden die plaatsvinden in de avonduren extra risico's met zich meebrengen.

De volgende afbeelding is een plattegrond van het stadion en omgeving.

Afbeelding 1: Overzicht stadion en omgeving. Vertrekroute bezoekers

De Noordtribune, met de fanatieke aanhang van SC Cambuur Leeuwarden, bestaat uit de vakken 10 t/m 14. De ingang van de Noordtribune zit tussen de vakken 9 en 10 aan de kant van het Cambuurplein. Ook het bezoekersvak bevindt zich op de Noordtribune, in vak 15. Tussen vak 14 en vak 15 is een Lexanwand bevestigd, die beschilderd is zodat de fans elkaar niet kunnen zien. Aan de voet tussen vak 14 en vak 15 staat een hek met een deur.

Halverwege de Coopmansstraat, tussen de vakken 15 en 16, is een afgesloten parkeerplaats ('gastenlaantje') waar maximaal vier bussen van de bezoekende supporters geparkeerd kunnen worden. De rest van de bussen wordt geparkeerd op de openbare weg van de Coopmansstraat aan de achterzijde van de Noordtribune.

De bezoekende supporters vertrekken meestal met bussen vanuit de Coopmansstraat rechtsaf in de richting van de rotonde bij de Archipelweg.⁵ De vertrekroute is met de rode pijl weergegeven. De supporters van SC Cambuur Leeuwarden houden zich bij het vertrek van de bussen meestal op in de buurt van de rotonde bij de Archipelweg (zie blauwe cirkels).

2.2 Voorafgaande play-off wedstrijden in het seizoen 2008/2009

2.2.1 Eerste ronde play-off wedstrijden tegen FC Zwolle (19, 22 en 25 mei 2009)

FC Zwolle – SC Cambuur Leeuwarden, 19 mei 2009 (2 – 1)

Op 19 mei 2009 speelt SC Cambuur Leeuwarden de eerste play-off wedstrijd in Zwolle. Ongeveer tien bussen met SC Cambuur Leeuwarden-supporters hebben de wedstrijd bezocht die uiteindelijk met 2-1 gewonnen werd door FC Zwolle. Er hebben zich voorafgaande aan, tijdens en na afloop van de wedstrijd geen incidenten voorgedaan.

Overlijden Jan Riedstra

Op 21 mei 2009 overlijdt plotseling Jan Riedstra, een onder de aanhang van SC Cambuur Leeuwarden zeer populair persoon. Riedstra was nauw verbonden met SC Cambuur Leeuwarden. Hij was bestuurslid en vicevoorzitter van de Leeuwarder voetbalclub in de jaren negentig. In 2005 redde hij SC Cambuur Leeuwarden, als een van de vier leden van de 'Bierhuisgroep', van een financiële ondergang.

Een dag na zijn overlijden, op 22 mei 2009, hebben de supporters van SC Cambuur Leeuwarden een herdenkingstocht gehouden. De burgemeester van Leeuwarden heeft toestemming voor de herdenkingstocht gegeven om oplopende spanningen onder de supporters te voorkomen.

SC Cambuur Leeuwarden– FC Zwolle, 22 mei 2009 (3 – 1)

De thuiswedstrijd tegen FC Zwolle vond ook plaats op 22 mei 2009. De politie heeft een sectie ME ingezet die als opdracht had de bezoekende supporters veilig de stad uit te krijgen. De hoeveelheid bier die tijdens deze wedstrijd wordt omgezet ligt ongeveer twee keer zo hoog als bij een gewone thuiswedstrijd van SC Cambuur Leeuwarden. Tijdens de wedstrijd is door een SC Cambuur Leeuwarden-supporter een bierfles op het veld gegooid, waardoor de wedstrijd door de scheidsrechter tijdelijk is stilgelegd. Na de wedstrijd, die door SC Cambuur Leeuwarden met 3 – 1 werd gewonnen, hebben relschoppers van SC Cambuur Leeuwarden de bussen van FC Zwolle bekogeld. Hierbij zijn geen gewonden gevallen, de omvang van de schade is onbekend.

Noot 5 De politie probeert zo onvoorspelbaar mogelijk te zijn bij de vertrekroutes van de bussen met bezoekende supporters. Zie voetnoot 6 voor mogelijke routes die gekozen kunnen worden.

SC Cambuur Leeuwarden– FC Zwolle, 25 mei 2009 (2 – 0)

De beslissende wedstrijd tegen FC Zwolle vond op 25 mei 2009 wederom in Leeuwarden plaats. De spanning rond de wedstrijd en de spanning tussen supportersgroepen van beide BVO's was groot. FC Zwolle zou met veel supporters naar Leeuwarden komen.

De politie heeft een peloton ME ingezet om de openbare orde te handhaven en ervoor te zorgen dat de bussen veilig weg zouden kunnen komen. Uiteindelijk hebben zich geen incidenten voorgedaan. De wedstrijd is door SC Cambuur Leeuwarden gewonnen met 2 – 0.

2.2.2 Tweede ronde play-off wedstrijden tegen Roda JC (28 en 31 mei 2009)

SC Cambuur Leeuwarden– Roda JC, 28 mei 2009 (0 – 0)

De eerste thuiswedstrijd tegen Roda JC was op donderdag 28 mei 2009. Er is een kort telefonisch vooroverleg geweest tussen de voetbalcoördinatoren van de politie en tussen de veiligheidscoördinatoren van de twee BVO's. Er zijn geen verslagen gemaakt van deze vooroverleggen.

SC Cambuur Leeuwarden en Roda JC hebben geen historie met elkaar, dus uit het vooroverleg kwamen weinig bijzonderheden naar voren. Er is uiteindelijk een sectie ME ingezet. Roda JC heeft vier bussen bij het gastenlaantje geparkeerd. Met de beveiligers die aan de voet van de Noordtribune werkzaam zijn, is de afspraak gemaakt dat zij zich tijdens de wedstrijd met het gezicht naar het publiek zouden opstellen. De reden hiervoor is dat tijdens de eerste ronde van de play-offs tegen FC Zwolle vanaf de Noordtribune een fles bier op het veld is gegooid.

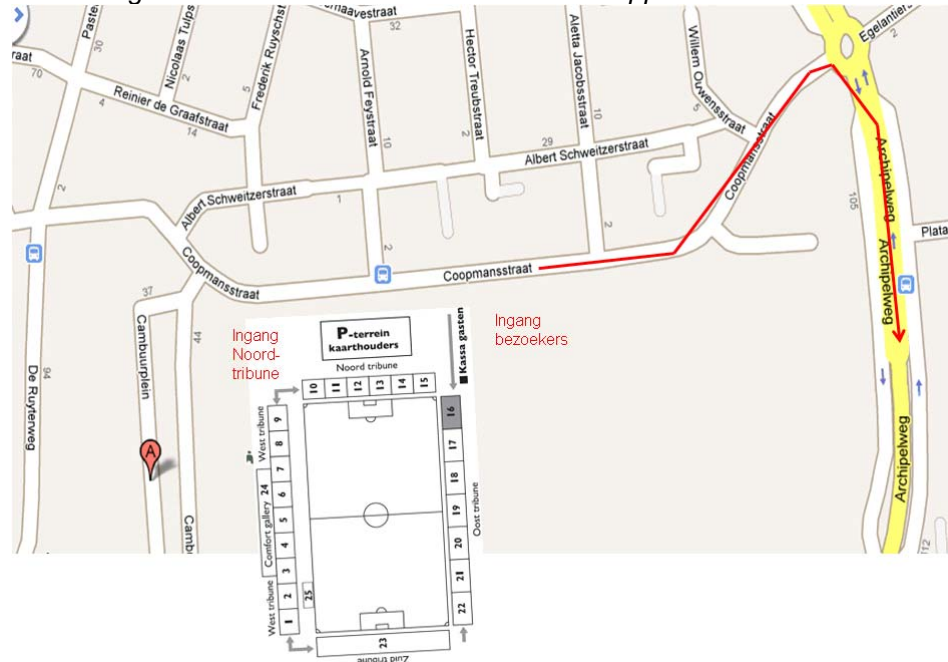
De wedstrijd eindigde in 0 – 0. Supporters van Roda JC probeerden tijdens de wedstrijd hekken uit de grond te halen, tussen het bezoekersvak 15 (Noordtribune) en vak 16 (Oost tribune). Uiteindelijk is dit niet gelukt en is het vrij rustig gebleven.

Bij het vertrek van de bussen koos de politie op basis van een risico-inventarisatie voor een vertrekroute van de bussen rechtsaf op de rotonde bij de Archipelweg. Een groep supporters van SC Cambuur Leeuwarden, die zich had opgesteld om de bussen 'uit te zwaaien', was daardoor verrast omdat hij zich had opgesteld bij de route linksaf op de rotonde van de Archipelweg.

Op navolgende afbeelding staat met een rode lijn de afvoerroute van de bezoekersbussen weergegeven.⁶

Noot 6 Bij elke wedstrijd beslist de politie op basis van een uitgevoerde risico-inventarisatie, welke vertrekroute de bussen met bezoekende supporters nemen. Er zijn verschillende routes beschikbaar; rechtsaf op de Coopmansstraat en dan bij de rotonde van de Archipelweg linksaf, rechtsaf of rechtdoor. Soms rijden de bussen linksaf de Coopmansstraat uit naar de Ruyterstraat.

Afbeelding 2: Vertrekroute bussen bezoekende supporters

Om de kans op ongeregelheden te verkleinen, probeert de politie zo onvoorspelbaar mogelijk te zijn bij vertrek van de bussen en de te volgen route. Deze tactiek heeft bij deze wedstrijd gewerkt.

Er zijn in de omgeving van de rotonde bij de Archipelweg enkele preventieve charges door de ME uitgevoerd met als doel de drie leiders van de harde kern van SC Cambuur Leeuwarden te kunnen aanhouden. Dit is niet gelukt. Uiteindelijk is er één supporter aangehouden omdat hij geen gehoor gaf aan de vordering zich te verwijderen van de plek waar de bussen met bezoekende supporters zouden langsrijden.

Roda JC – SC Cambuur Leeuwarden, 31 mei 2009 (1 – 1)

Vorbereiding mogelijke promotie

Op vrijdag 29 mei 2009 vond er in Leeuwarden een (voetbal)driehoeksoverleg plaats waarbij onder andere de burgemeester, de Officier van Justitie, de teamchef van de politie en de algemeen directeur van SC Cambuur Leeuwarden aanwezig waren. Belangrijkste onderwerp was de mogelijke promotie van SC Cambuur Leeuwarden na de komende wedstrijd op zondag 31 mei 2009 in Kerkrade. De ketenpartners waren het met elkaar eens dat er veel zou gaan gebeuren bij promotie. Er werd met elkaar afgesproken dat in het stadion van SC Cambuur Leeuwarden de wedstrijd van zondag 31 mei 2009 op grote schermen zou worden vertoond. Een eventuele huldiging zou pas op donderdag 4 juni 2009 plaatsvinden, omdat de spelers pas laat op de avond in Leeuwarden zouden kunnen terugkomen en de politie op 31 mei 2009 al capaciteit moest vrijmaken voor de Fietselfstedentocht in Leeuwarden. Voorts wordt op verzoek van de burgemeester afgesproken dat de spelers van SC Cambuur Leeuwarden bij een overwinning niet dezelfde avond naar Leeuwarden zullen terugkeren maar elders zullen overnachten, om te voorkomen dat een spontaan volksfeest ontstaat. Als de wedstrijd in een gelijkspel of een nederlaag eindigt, zal de burgemeester

afhankelijk van de situatie in Leeuwarden beslissen of de spelers naar Leeuwarden kunnen terugkeren.

De ketenpartners spreken met elkaar af om na de tweede wedstrijd opnieuw bij elkaar te komen om afspraken te maken over eventuele vervolgscenario's.

Incidenten voorafgaande aan, tijdens en na de wedstrijd

In het stadion van SC Cambuur Leeuwarden, waar de wedstrijd Roda JC – SC Cambuur Leeuwarden op grote schermen wordt vertoond, zijn ongeveer drieduizend supporters aanwezig, waaronder supporters met een stadionverbod. Er is door de stewards niet opgetreden tegen personen die een stadionverbod hebben. Door de BVO is voorafgaande aan deze wedstrijd daarvoor ook geen specifieke opdracht gegeven. In supporterscafé Het Hertje wordt bier geschonken. Volgens de aanwezige politiemensen werden zij gedurende de wedstrijd niet altijd even vriendelijk bejegend door de toeschouwers.

Acht bussen met SC Cambuur Leeuwarden-supporters reizen met politiebegeleiding af naar Kerkrade. De wedstrijd is als B-categorie wedstrijd ('midden risico') bestempeld. Er geldt een algeheel alcoholverbod voor de wedstrijd.

Op zowel de heen- als terugreis zijn door supporters van SC Cambuur Leeuwarden in verschillende bussen vernielingen gepleegd. De exacte omvang van de schade is niet bekend.

Bij aankomst van de bussen in Kerkrade bleek dat een gedeelte van de SC Cambuur Leeuwarden-supporters tegen de afspraken in, alcohol had genuttigd. Blijkbaar hebben supporters ondanks de veiligheidsfoullering in Leeuwarden, de alcohol de bus in weten te smokkelen.

Eén supporter van SC Cambuur Leeuwarden was zo dronken dat hem de toegang tot het stadion werd ontzegd. Even later is deze persoon aangehouden voor het beledigen van een politiebeambte. De andere supporters die ook alcohol hadden genuttigd, zijn door de meegereisde stewards aangesproken tijdens de wedstrijd. Er is bewust niet gekozen om de bus terug te sturen naar Leeuwarden, omdat zowel politie als stewards inschatten dat deze maatregel tot nog grotere problemen zou kunnen leiden. De politie en stewards hebben niet overwogen om ondersteuning te vragen aan de politie in Kerkrade bij de aanhouding van de daders. De meegereisde politiemensen van de voetbalunit Leeuwarden verwachtten dat beveiligers en stewards die mee reisden in de bussen de daders zouden herkennen, waardoor zij alsnog in Leeuwarden zouden kunnen worden aangehouden.

Enkele politiemensen van de voetbalunit uit Leeuwarden gingen op eigen initiatief mee in het bezoekersvak. De sfeer was grimmig, supporters hebben over en weer gescholden en elkaar uitgedaagd. De wedstrijd eindigde in 1 – 1, waardoor er een beslissende wedstrijd in Leeuwarden gespeeld moest worden.

Aangezien het in Leeuwarden na het gelijkspel rustig blijft, laat de burgemeester de veiligheidsmanager van SC Cambuur Leeuwarden weten dat de spelers gewoon naar Leeuwarden kunnen terugkeren.

Ook op de terugweg waren de supporters, mede door veel drankgebruik, lastig. Supporters vernielden delen van het interieur en luisterden niet naar de aanwijzingen van de buschauffeurs en meegereisde stewards en beveiligers. Twee chauffeurs weigerden aanvankelijk terug te rijden naar Leeuwarden vanwege het vervelende gedrag van SC Cambuur Leeuwarden-

aanhangers in de bussen. Nadat de politie en stewards hen hadden overtuigd dat het niet terugrijden tot nóg grotere problemen zou kunnen leiden, zijn de bussen vertrokken. Volgens de politie hadden de aanwezige stewards en beveiligers geen overzicht op de supporters die zich met drank en drugs misdroegen in de bus.

Eén van de bussen is bekogeld toen deze op de randweg Zwolle reed. Volgens zegslieden van SC Cambuur Leeuwarden waarschijnlijk door FC Zwolle-supporters. De bus moest vanwege de opgelopen schade een tussenstop maken. Op de plek waar de bus stilstond, waren politiemensen van het KLPD net bezig met een controle van een auto met grote aanhanger. De SC Cambuur Leeuwarden-supporters waren uitgelaten, jolig en klommen op de aanhangwagens.

In Leeuwarden had de politie inmiddels extra manschappen op de been gebracht om de bussen te ontvangen op het Cambuurplein. De bussen uit Kerkrade kwamen 's nachts aan op het Cambuurplein.

De bus met de meeste schade werd op een afgescheiden plek bij het stadion opgevangen. De Chef van Dienst van de politie heeft besloten om niet de hele bus met supporters naar het bureau te begeleiden, maar slechts die supporters waarvan duidelijk was dat zij de vernielingen hadden gepleegd. Op aanwijzingen van de stewards, chauffeur en beveiligers, zijn uiteindelijk vier supporters aangehouden. De overige meegereisde 450 SC Cambuur Leeuwarden-supporters stonden op dat moment, veelal kennelijk onder invloed van roesmiddelen (alcohol en/of drugs) ook op het plein. Politiemensen van de hondenbrigade en een interventieteam van zeven politiemensen hebben de stewards van SC Cambuur Leeuwarden afgeschermd.

Na aanhouding van het viertal heeft de politie zich op afstand gehouden om de situatie niet verder te laten escaleren.

Op dinsdag 2 juni 2009 was in de Leeuwarder Courant te lezen over onrustigheden tijdens de busrit van Leeuwarden richting Kerkrade op zondag 31 mei 2009:

'In totaal maakten op zondag acht bussen de lange rit naar Zuid-Limburg. Al op de heenweg werd een deel van de verlichting in het plafond vernield. Gedurende de rest van de reis moesten ook andere onderdelen van het interieur er aan geloven. Vier personen werden aangehouden: drie mannen van 17, 21 en 22 jaar uit Leeuwarden en een 22-jarige Harlinger. De chauffeurs en supporters hadden op de terugreis uit Kerkrade nog een andere schrik te verwerken: een bus werd vanaf een viaduct bij Zwolle met bakstenen bekogeld. De chauffeur heeft de daders niet gezien.'

2.3 Voorbereiding wedstrijd 3 juni 2009

Voorinformatie over eventuele ongeregelheden

SC Cambuur Leeuwarden was tijdens de play-off wedstrijden, zeker na de wedstrijd tegen FC Zwolle, in de 'winning mood'. Er heerste een groot enthousiasme en er werd door supporters sterk rekening gehouden met een mogelijke promotie.

Uit de RID-informatie zijn geen verdere bijzonderheden naar voren gekomen over voorbereidingen van mogelijke ongeregelheden. De informatie met betrekking tot deze voetbalwedstrijd week volgens de RID niet af van de 'normale' informatie rond een voetbalwedstrijd van SC Cambuur Leeuwarden.

De informatie van de RID is face to face en telefonisch met de voetbalcoördinator besproken en in verband met de beperkte beschikbare tijd niet schriftelijk vooraf verstrekt. Tevens is de collega-medewerker van de politie regio Limburg-Zuid op de hoogte gesteld.

Volgens de RID is de georganiseerdheid van rellen bij thuiswedstrijden beperkt. Bij uitwedstrijden moeten er diverse zaken worden geregeld (plek van verzamelen, vervoer, tijdstip, etc.). Doordat bepaalde zaken door supporters moeten worden geregeld, worden hun activiteiten en plannen zichtbaar. Incidenten die tijdens thuiswedstrijden plaatsvinden zijn veelal spontane acties die nauwelijks voorbereiding vergen.

Ook een na de wedstrijd in opdracht van het Auditteam gehouden internet-scan⁷ heeft geen informatie opgeleverd over voorbereidingen op mogelijke ongeregelheden. Op basis van een screening van verschillende websites, forums en overige social media wordt geconcludeerd dat er voorafgaand aan de wedstrijd geen (verhoogde) grimmige sfeer was.

Op de verschillende sites zijn geen aankondigingen gedaan en/of plannen beraamd.

Tevens is er nauwelijks communicatie waarneembaar tussen aanhangers van SC Cambuur Leeuwarden en Roda JC. Wel kan gesteld worden dat de wedstrijd extra beladen was door het feit dat er veel op het spel stond voor beide BVO's.

Dit is duidelijk terug te zien in de activiteit op weblog van www.Cambuurleeuwarden.nl

Op dinsdag 2 juni 2009 was in de Leeuwarder Courant te lezen over onrustigheden tijdens de busrit van Leeuwarden richting Kerkrade op zondag 31 mei 2009. In de aanloop naar de beslissingswedstrijd van 3 juni 2009 zijn dit lichte vormen van 'early signals' van oplopende spanningen onder de SC Cambuur Leeuwarden fans.

Risico-inschatting politie

In de risicoanalyse van de politie staat aangegeven dat *'er aanwijzingen zijn dat supporters van SC Cambuur Leeuwarden na de wedstrijd, ongeacht het resultaat, de confrontatie willen aangaan met supporters van Roda JC. De bussen zijn hierbij het mogelijke doelwit.'*

Er is door de politie in de risicoanalyse van het politiedraaiboek weinig rekening gehouden met rellen binnen het stadion, mede vanwege het feit dat zich in de afgelopen jaren geen openbare ordeproblemen hebben voorgedaan binnen het stadion. Vanwege de hoge belangen voor beide clubs in combinatie met de extra festiviteiten die zijn gepland in het centrum van Leeuwarden, beschouwt de politie deze wedstrijd als 'hoog risico wedstrijd' (C categorie).

Mochten zich ongeregelheden binnen het stadion voordoen, dan zijn in eerste instantie de stewards van de thuisclub verantwoordelijk voor het optreden hiertegen. In het calamiteitenplan van de BVO is daarvoor de volgende procedure opgesteld (p. 6)⁸:

Noot 7 Deze internetscan is uitgevoerd door Annelise Market Intelligence te Utrecht en op te vragen bij DSP-groep BV, Van Diemenstraat 374, 1013 CR Amsterdam.

Noot 8 In het draaiboek van de politie Fryslan dat is opgesteld voorafgaande aan de wedstrijd SC Cambuur Leeuwarden – Roda JC d.d. 3 juni 2009, wordt in paragraaf 1.2.3 naar het calamiteitenplan verwezen. Het calamiteitenplan is een operationeel document dat in geval van een calamiteit van kracht is.

- Veiligheidscoördinator treedt in overleg met de aanwezige politiefunctie- naris.
- Veiligheidscoördinator treedt in overleg met hoofdsteward van de betref- fende sector.
- De hoofdsteward geeft opdracht aan de aanwezige stewards.
- Mochten de stewards en veiligheidscoördinator volgens de inschatting niet slagen in het herstellen van de openbare orde in het stadion, neemt de operationele commandant van de politie de leiding over het herstel van de orde over.
- Als de situatie ernstige vormen aanneemt, overlegt de veiligheidscoördi- nator met de operationele commandant over extra inzet van politie. De inzet wordt aangevraagd door de aanwezige politiefunctie- naris.
- Als de politieversterking is gearriveerd valt deze onder het commando van de operationele commandant, tenzij deze het commando opdraagt aan een hogere politiefunctie- naris.
- De algemeen commandant van de politie is verantwoordelijk voor de poli- tiemaatregelen tijdens dit evenement en de operationele commandant is verantwoordelijk voor de uitvoering van de politie maatregelen voor, tij- dens en na dit evenement (politiedraaiboek, p. 6).
- De operationele commandant van de politie neemt samen met de veilig- heidscoördinator van SC Cambuur Leeuwarden plaats in de commando- ruimte van het stadion (politiedraaiboek, p. 8).

Vooroverleg tussen clubs

Uit het vooroverleg dat de veiligheidscoördinatoren van SC Cambuur Leeu- warden en Roda JC direct na de wedstrijd in Kerkrade houden, blijkt dat een sponsor van Roda JC alle kaarten heeft opgekocht voor het uitvak (450 per- sonen). In totaal komen er negen bussen, verdeeld over twee clusters. De afspraken die zijn gemaakt voorafgaande aan de eerste wedstrijd in Leeu- warden, zijn ook voor de beslissende wedstrijd geldend. Dat betekent dat de wedstrijd onder andere een B-risicoclassificatie heeft ('midden risico'), alle bezoekende supporters en de supporters van de Noordtribune volledig wor- den gefouilleerd en de Coopmansstraat door de politie zal worden afgezet. De B-kwalificatie ('midden risico') die door de BVO's aan de wedstrijd is ge- geven wijkt af van de C-kwalificatie ('hoog risico') die de politie in Leeuwar- den in het draaiboek van de politie eraan heeft toegekend. De B-kwalificatie van de BVO's is al bij aanvang van het seizoen vastgesteld, maar blijkbaar voorafgaande aan deze wedstrijd niet meer aangepast.⁹

Tot slot hebben de veiligheidscoördinatoren van beide clubs na de tweede wedstrijd in Kerkrade dagelijks contact met elkaar. Dit heeft echter niet ge- leid tot bijstelling van de reeds gemaakte afspraken.

Noot 9 Bij aanvang van een nieuw voetbalseizoen dienen de BVO's bij alle tegenstanders uit de Jupiler League aan te geven welke veiligheidsinschaling (A, B of C) aan de wedstrijden wordt toege- kend. Datzelfde doen zij ook bij BVO's uit de Eredivisie omdat men deze BVO's kan treffen in het kader van het bekertoernooi of play-off wedstrijden voor promotie en degradatie.

Vooroverleg ketenpartners Leeuwarden op zondag 31 mei 2009

De huldiging

Op zondag 31 mei 2009, als bekend is dat er een derde en beslissende wedstrijd gespeeld moet worden, hebben de burgemeester, gemeentebestuurders, politie en BVO overleg over de huldiging bij een eventuele promotie.

Bij het oorspronkelijke plan om op donderdag 4 juni een eventuele huldiging te houden, zou er mogelijk een capaciteitsprobleem bij de politie ontstaan. De politie Fryslân geeft aan te kampen met een tekort aan middelen en personeel bij vele (tijdrovende) evenementen die vooraf niet in te plannen zijn, zoals de play-off wedstrijden. Bij play-off wedstrijden breekt dit dan ook op enig moment op. De politie wil een huldiging bij eventuele promotie direct na de wedstrijd en niet (zoals afgesproken in het overleg op 29 mei 2009) een dag later laten plaatsvinden. De politiemensen zijn op de wedstriiddag van woensdag 3 juni 2009 immers al massaal in dienst. De politie zou voor een huldiging op de donderdag na de wedstrijd anders opnieuw massaal politiemensen in moeten schakelen. Dit blijkt planningstechnisch voor de politie niet haalbaar te zijn. Daarbij komt dat de kans groot was dat er na een mogelijke promotie van SC Cambuur Leeuwarden toch een spontaan feest zou ontstaan waar de politie bij aanwezig zou moeten zijn.¹⁰

Er is daarom afgesproken dat de eventuele huldiging direct na de wedstrijd zou plaatsvinden. Eerst zouden de spelers in het stadion worden gehuldigd en vervolgens zouden de spelers per bus naar het Oldehoofsterkerkhof (een plein in het centrum van de stad) worden vervoerd waar de festiviteiten voortgezet zouden worden.

Organisatie van het grote scherm op het Oldehoofsterkerkhof

Tijdens het vooroverleg van 29 mei 2009, dus voorafgaande aan de tweede wedstrijd tegen Roda JC in Kerkrade (zie pagina 10), is al besloten om bij een eventuele derde beslissingswedstrijd burgers van Leeuwarden de mogelijkheid te bieden om de wedstrijd op grote schermen te volgen in het centrum van Leeuwarden. Voor de politie een extra punt van aandacht op de toch al geringe capaciteit, maar aan de andere kant zou dit juist de druk van supporters rond het stadion kunnen verlichten.

De politie is hiermee akkoord gegaan op voorwaarde dat het plein waarop de wedstrijd zou worden uitgezonden met hekken afgezet zou worden, er door gemeente ingehuurd toezicht zou zijn, elke bezoeker gefouilleerd zou worden en drank en drugs niet meegenomen mochten worden.

De burgemeester heeft niet overwogen om de wedstrijd te verplaatsen naar een eerder tijdstip. De KNVB bepaalt immers de speeldatum en de gemeente heeft besloten zich daaraan te houden¹¹, te meer omdat er op dat moment geen concrete aanwijzingen waren voor een ernstige verstoring van de openbare orde.

Noot 10 De politie-eenheden die ingezet zijn tijdens de laatste twee wedstrijden tegen Roda JC waren overigens vooraf met een schaduwplanning al ingepland.

Noot 11 Na de winterstop is een wedstrijd van SC Cambuur Leeuwarden vier keer afgelast. De burgemeester heeft de KNVB na de 2e keer verzocht de wedstrijd enkele weken later te laten verspelen i.v.m. de zinloos ingezette/ingeroosterde politiecapaciteit door de aanhoudende strenge vorst. De houding van de KNVB in deze was volgens zegslieden van de gemeente star en weinig/niet corporatief. De gemeente is terughoudend bij het nemen van ingrijpende beslissingen en probeert in eerste instantie problemen op te lossen en niet gelijk te grijpen naar een uiterm middel zoals een verbod op een wedstrijd.

Overleg binnen de voetbaldriehoek

Op dinsdag 2 juni 2009, een dag voor de wedstrijd, is een voetbaldriehoek georganiseerd waar ook een vertegenwoordiger van de BVO bij aanwezig was. Het draaiboek voor de wedstrijd en de eventuele huldiging is met alle betrokken partners doorgesproken. De incidenten tijdens de terugreis uit Kerkrade zijn tijdens dit overleg niet besproken en hebben in de verdere voorbereidingen voor de beslissende wedstrijd niet tot extra maatregelen geleid. De driehoek is uitgegaan van twee scenario's:

- Bij winst was de verwachting dat het grootste deel van het publiek in het stadion zou blijven. Na verloop van tijd zouden grote groepen supporters vanuit de binnenstad ook naar het stadion gaan om te proberen een deel van de huldiging in het stadion te zien. De bussen van Roda JC zouden zonder veel problemen kunnen vertrekken en de politie-inzet zou zich gaan concentreren op de looproutes vanaf het stadion richting het centrum waar later op de avond de huldiging zou plaatsvinden.
- Bij verlies zou alle politie-inzet zich concentreren rond het vertrek van de bussen. De politie zou in de omgeving van de rotonde bij de Archipelweg mogelijk enkele charges uitvoeren zodat de bussen met Roda JC - supporters zonder problemen zouden kunnen wegrijden.
De politie heeft in de aanloop naar de laatste wedstrijd geconstateerd dat hoe meer politie er aanwezig is bij de rotonde bij de Archipelweg, hoe meer publiek er steeds op af kwam. Bij verlies werd daarom nog extra rekening gehouden met het feit dat er wellicht publiek vanuit het centrum naar de rotonde zou gaan.
De verwachting was dat er dan een zeer heftige, maar korte confrontatie tussen politie en supporters zou volgen.
Als de bussen van Roda JC vertrokken zouden zijn, zou de situatie snel rustig worden, zo was de verwachting, gebaseerd op eerdere ervaringen.

Vastgestelde veiligheidsmaatregelen

In het draaiboek voor de wedstrijdorganisatie is de wedstrijd ingeschaald als B-wedstrijd ('midden risico'). De kaarten voor de wedstrijd zijn volledig uitverkocht (10.200) en volgens sommigen zijn er in het uitverkochte stadion veel supporters aanwezig die er normaliter niet zijn. De kaartverkoop vindt plaats zonder clubkaartverplichting, er geldt een maximum van drie kaarten per persoon. Tijdens de wedstrijd wordt evenementenbier geschonken (2,5% alc.). Voor de bezoekende supporters geldt een alcoholverbod. Gezien de grote belangen en spanning die de wedstrijd met zich meebracht, wordt besloten ruim honderd politiemensen in te zetten, waaronder:

- een peloton ME;
- een volledige aanhoudingseenheid (1,5 groep);
- een groep ME hondengeleiders;
- twee man bereden politie;
- motorrijders.

Dit is de grootste politie-inzet in de reeks play-off wedstrijden van SC Cambuur Leeuwarden in het seizoen 2008/2009.

In totaal zet de club 115 (hoofd)stewards, beveiligers en stagiaires in voor de wedstrijd. In de reguliere competitie worden doorgaans 30 tot 35 professionele beveiligers ingezet. Bij de eerdere play-off wedstrijden tegen FC Zwolle en Roda JC waren dat er 40 tot 45 en op 3 juni 2009 is dit aantal opgehoogd naar 55.

De driehoek heeft besloten om een noodbevel (2.2.5a APV) van kracht te laten zijn; supporters van wie een vermoeden bestaat dat zij de openbare orde gaan verstoren en die niet in het bezit van een geldig toegangsbewijs zijn, dienen na een bevel van de politie de stad of de plek te verlaten. Het is een noodbevel dat vaker in de gemeente Leeuwarden wordt gehanteerd wanneer er openbare ordeproblemen dreigen.

In het draaiboek van de politie zijn de volgende tolerantiegrenzen opgenomen:

- Ordeverstoringen dienen in de kiem te worden gesmoord.
- Vuurwerk wordt direct in beslag genomen.
- Er wordt tegen alle APV-overtredingen direct opgetreden.

Vorbereitung public viewing en festiviteiten Oldehoofsterkerkhof

De evenementencoördinator van de gemeente verzorgt vanuit de gemeente de coördinatie van activiteiten op dit plein. Hij regelt de benodigde vergunningen en huurt een evenementenbureau in voor de verdere voorbereiding. Voor het Oldehoofsterkerkhof is een tijdelijke horecaverunning afgegeven om evenementenbier te schenken tussen 19.30 – 02.00 uur.

De gemeente heeft een particuliere beveiligingsorganisatie ingehuurd voor de beveiliging op het feestterrein. In totaal worden 23 beveiligers ingezet. Ook was er een medewerker van de afdeling openbare orde en veiligheid van de gemeente Leeuwarden op het plein aanwezig. Alle bezoekers zullen bij binnenkomst worden gefouilleerd op vuurwerk, drank, drugs en wapens.

Mocht SC Cambuur Leeuwarden verliezen dan is afgesproken dat de DJ op het Oldehoofsterkerkhof het publiek toespreekt om hen een hart onder de riem te steken. Het vuurwerk en enkele muzikoptredens zouden gewoon doorgaan om de club te eren voor het goede seizoen. Het idee was om het feest te laten uitdoven.

2.4 Gebeurtenissen op de wedstrijddag

Voor aanvang van de wedstrijd

De club houdt om 10.30 uur het wedstrijdoverleg samen met vertegenwoordigers van de politie, beveiliging, stewards en supportersvereniging. De laatste stand van zaken en de taken en verantwoordelijkheden worden doorgesproken.

Om 18.45 uur vindt de briefing plaats voor alle commandanten van de politie. Daaropvolgend is om 19.15 uur de algemene briefing van de politie. Tijdens de briefings worden de laatste bijzonderheden doorgesproken. Om 19.30 uur vindt een laatste driehoeksoverleg plaats waarbij vertegenwoordigers van de BVO, GHOR en brandweer aanwezig. Tijdens dit overleg worden de laatste afspraken en ontwikkelingen doorgesproken.

Het festivalterrein in het centrum gaat vanaf 19.30 uur open voor het publiek. De 4000/5000 toeschouwers bij het scherm vormen een gemêleerd gezelschap: hooligans met stadionverbod, jeugdige aanwas, ouders met kinderen, mannen, vrouwen, jongens, meisjes. De sfeer bij het scherm is de hele avond goed geweest.

Flex ME

De politie heeft besloten te werken met 'Flex ME'. Dat betekent dat de eenheden gedeeltelijk worden omgehangen, maar een regulier politievest dragen en geen helm. In totaal is één peloton ME, verdeeld over twee secties, ingezet.

De twee secties ME zijn onderverdeeld in vier groepen van elf eenheden. Deze vier groepen zijn in Flexformatie weer onderverdeeld in acht kleine groepjes van vijf tot zes eenheden.

Voorafgaande aan en tijdens de wedstrijd staat een groep ME in buurt van Cambuurplein/Coopmansstraat, een tweede groep staat verspreid over de Coopmansstraat en houdt de zijstegen in de gaten. Tenslotte zijn twee groepen ME gepositioneerd in de buurt van de rotonde bij de Archipelweg.

Afbeelding 3: Positionering Flex ME voorafgaande aan de wedstrijd

De politie in Leeuwarden heeft een gedeelte van de Coopmansstraat achter de Noordtribune afgezet, zodat de bussen van Roda JC zonder problemen kunnen arriveren. Bij aankomst wordt het eerste cluster supporters van Roda JC in het stadion geprovoceerd door supporters van de Oosttribune. Dat gebeurde in de hoek tussen de vak 15 (bezoekersvak) en vak 16 (Oosttribune). Stewards van SC Cambuur Leeuwarden treden hier niet direct tegen op. Bij aankomst van het tweede cluster worden de supporters van Roda JC dermate geprovoceerd door jonge supporters van de Oosttribune, dat deze verhaal willen gaan halen. Er ontstaan schermutselingen waarbij een steward van Roda JC letsel oploopt aan zijn hand.

Bij de één-op-éénfoullering op de Noordtribune, waar de harde kern van SC Cambuur Leeuwarden zit, worden vrij veel spullen in beslag genomen zoals aanstekers, blikken, spuitbussen, flessen, etc. Er hangt een gespannen sfeer, omdat veel supporters het niet eens zijn met de strenge controles. Alle supporters van SC Cambuur Leeuwarden krijgen bij het betreden van het stadion een flyer uitgereikt met daarop het verzoek om geen kwetsende spreekkoren in te zetten of het veld te betreden.

Het stadion is bomvol; veel trappen in het stadion zijn, in strijd met alle veiligheidsbepalingen daaromtrent, bezet door supporters. De BVO heeft in overleg met de brandweer houten banken voor de hoofdtribune geplaatst. Zodoende kunnen 200 tot 250 jeugdleden en vrijwilligers van SC Cambuur Leeuwarden de wedstrijd volgen. In de corridor voor de Noordtribune staan afvalcontainers. Supporters zijn vervelend en verplaatsen de containers. Ook na regelmatig aangesproken te zijn door beveiligers gaan ze hiermee door. Uiteindelijk halen de beveiligers de containers weg.

Aanvang en verloop wedstrijd

De sfeer tijdens de wedstrijd wordt door betrokkenen als goed omschreven, wel met de kanttekening dat bij de bierkraam van de Noordtribune veel bier wordt gedronken.

SC Cambuur Leeuwarden komt na 35 minuten op een 1 – 0 voorsprong.

Tijdens de rust constateert het sectorhoofd van de Noordtribune dat het hek aan de voorzijde van het stadion, bij de Action/ingang Noordtribune, open staat. In de veiligheidsverklaring voor het stadion staat beschreven dat bij elk hek of poort een steward hoort te staan (p.17/18 veiligheidsverklaring). Zowel politie als beveiligers hebben geconstateerd dat mensen zonder kaartje proberen naar binnen te komen. De beveiligers van de Noordtribune hebben ongeveer twintig personen zonder geldig toegangsbewijs uit het stadion gezet.

De toiletten van de Noordtribune zijn vanwege overbelasting defect. Supporters maken massaal gebruik van de toiletten in het supporterscafé 'Het Hertje'. Dit zorgt voor een nog onoverzichtelijkere situatie. Beveiligers van het supporterscafé treffen bij een controle van de toiletten sporen van cocaïne aan.

Roda JC maakt vijf minuten voor tijd de gelijkmaker (1 – 1). Een minuut voor het einde van de reguliere speeltijd wordt een doelpunt van SC Cambuur Leeuwarden, volgens de eigen aanhang geheel ten onrechte, afgekeurd. Vlak voor het einde van de reguliere speeltijd constateren spotters van de politie vanaf het plein in het centrum van Leeuwarden dat een grote groep personen (ongeveer honderd) druk bellend het plein verlaat.

De commandant van de ME overweegt, na het horen van het wedstrijdverloop, om de Flex ME om te bouwen naar reguliere ME. Omdat de sfeer binnen en buiten het stadion nog steeds goed lijkt te zijn en SC Cambuur Leeuwarden nog in de race voor promotie is, besluit de commandant van de

ME daar nog mee te wachten. Wel krijgt de commandant van de ME van de algemeen commandant te horen dat het opgestelde noodbevel van kracht is.¹²

Tegen het einde van de reguliere speeltijd en in de verlenging worden zowel in het bezoekersvak als op de Noordtribune fakkels afgestoken.

Hier is vanwege de drukte in de vakken niet tegen opgetreden en de daders zijn onbekend gebleven.¹³

Vijftien minuten voor het einde van de verlenging ervaren de beveiligers op de Noordtribune de situatie als zeer dreigend. Tegen het einde van de extra tijd constateert ook de algemeen commandant van de politie vanuit de commandokamer dat steeds meer supporters van de Noordtribune capuchons opdoen. Roda JC heeft inmiddels een voorsprong van 1 – 2 genomen. Het sectorhoofd van de Noordtribune neemt, geheel conform het opgestelde calamiteitenplan en de opgestelde veiligheidsverklaring voor het stadion, contact op met de veiligheidscoördinator van SC Cambuur Leeuwarden in de commandokamer om een team politie stand-by te houden.

De voorsprong van Roda JC is voor de commandant van de ME het moment om zijn mannen te laten ombouwen naar volledige ME-uitrusting en groepering. Het ombouwen blijkt in de praktijk lang te duren.¹⁴ De kleine witte on gepantserde bussen moeten worden weggereden. De eenheden van elke groep moeten naar de gepantserde ME bussen die verderop opgesteld staan om de beschermende kleding aan te trekken. Vervolgens moeten de groepen ME nog worden samengesteld en samengevoegd.

Twee minuten voor het verstrijken van de verlenging krijgt SC Cambuur Leeuwarden een penalty; 2 – 2. Het stadion ontploft en in de corridor voor de Noordtribune staan ongeveer honderd personen te dansen. Uiteindelijk volgt er een allesbeslissende penaltyserie, die door Roda JC wordt gewonnen. SC Cambuur Leeuwarden blijft in de Jupiler League.

Verloop van de rellen

Start ongeregelheden buiten het stadion

Omstreeks 23.15 uur, onmiddellijk na het einde van de wedstrijd, verzamelt zich een groep van ongeveer driehonderd relschoppers buiten het stadion op de hoek Cambuurplein met de Coopmansstraat. Deze hoek is op dat moment met dranghekken afgezet en enkele gemeentelijke toezichthouders en een klein aantal politiemensen van de uniformdienst ('platte petten') houden er toezicht. Ook staan er zes politiemensen van de ME.

De groep relschoppers valt de onbeschermden toezichthouders van de gemeente en politie aan met vuurwerk, fakkels en stenen. De toezichthouders vluchten en de groep relschoppers rent in de richting van de bussen van

Noot 12 Het noodbevel luidt als volgt: 'Alle personen die zich schuldig maken aan (ernstig) opruiend of wanordelijk gedrag, alsmede op een of andere wijze de orde verstoren of dreigen te verstoren dienen zich op eerste aanzegging van de politie te verwijderen vanuit dit gebied, deze wijk of deze buurt in de gemeente Leeuwarden waar op dat moment de openbare orde wordt verstoord of dreigt te worden verstoord tot een straal van 500 meter vanuit dit gebied, deze wijk of deze buurt dan wel uit de gemeente Leeuwarden.'

Noot 13 Op de videobeelden die worden gemaakt van de supporters op de Noordtribune en in het bezoekersvak is niet goed te zien wie de fakkels heeft afgestoken.

Noot 14 Het werken met Flex ME bevindt zich bij de politie in Leeuwarden nog steeds in een experimentele fase.

Roda JC die in de Coopmansstraat zijn opgesteld. De supporters van Roda JC bevinden zich op dat moment nog in het stadion waar zij hun spelers toejuichen. De aanwezige ME vormt een linie om te voorkomen dat de relschoppers nog verder kunnen doorbreken.

De overmacht aan stenengooiers (ongeveer driehonderd personen) is groot. De groep ME is te klein om in de volle breedte van de straat charges uit te voeren. Door middel van korte charges, chargeren en weer terugstappen, tracht de ME te voorkomen dat men vanaf de zijkant (kleine stegen) wordt aangevallen. Het doel is om de groep stenengooiers in beweging te houden. Een bewegende groep kan immers lastiger stenen gooien.

De commandant van de ME besluit om met spoed enkele groepen ME op te roepen die op kruising Coopmansstraat/Archipelweg staan opgesteld.

Tegelijkertijd komt vanuit de commandokamer, via de operationele commandant, de melding binnen dat er ook in het stadion gevochten wordt. De twee groepen ME die dan nog bij de rustige Archipelweg staan, worden opgeroepen om te helpen bij zowel de hoek Cambuurplein/Coopmansstraat als binnen het stadion. Als de commandant van de ME contact opneemt met de sectiecommandant blijkt dat de twee groepen ME bij de rotonde Archipelweg nog druk bezig zijn met het ombouwen naar reguliere ME. Hierdoor ontstaat vertraging.

Ongeregelde heden binnen het stadion

Na de penaltyserie probeert een groep van ongeveer vijftig SC Cambuur Leeuwarden supporters het hek tussen de Noordtribune en het uitvak te bestormen. De beveiligers van de Noordtribune proberen dit uit alle macht te voorkomen. Direct wordt door het sectorhoofd van de Noordtribune, conform de geldende veiligheidsafspraken in het calamiteitenplan, contact opgenomen met de veiligheidscoördinator in de commandokamer. De veiligheidscoördinator vraagt, ook conform het opgestelde calamiteitenplan en de opgestelde veiligheidsverklaring voor het stadion, aan de operationele commandant die naast hem zit of de ME kan worden ingezet. De operationele commandant verzoekt op zijn beurt aan de ME-commandant of de ME het stadion in kan komen. De verantwoordelijkheid voor de openbare orde in het stadion wordt op dat moment niet formeel overgedragen aan de politie.

Ondertussen gaan de vechtpartijen door; beveiligers worden geschopt en geslagen. Om zich te beschermen hebben de beveiligers enkele dranghekken voor hen neer gezet. Later worden door de beveiligers ook de afvalcontainers voor hen neergezet, als extra verdedigingslinie tegen de agressie van de supporters. De druk op de beveiligers wordt steeds groter en ze moeten steeds verder terug te meer omdat ze worden belaagd met dranghekken en afvalcontainers die de supporters inmiddels hebben bemachtigd. Ruim tien minuten nadat bijstand is aangevraagd is de ME nog steeds niet gearriveerd. De ME-groepen worden op dat moment in de Coopmansstraat nog steeds hevig bekogeld door relschoppers. Het kost daarom tijd en organisatie om ME-groepen los te maken om bijstand te verlenen in het stadion.

Vanuit de commandokamer herhaalt de operationele commandant het verzoek aan de commandant van de ME dat er ME gewenst is in het stadion. De ME commandant begrijpt uit de verzoeken (ten onrechte) dat er bijstand nodig is in het gastenvak en hij stuurt twee groepen die kant op. De eerste groep staat in het gastenlaantje opgesteld en moet eerst door twee deuren. Het blijkt dat zij geen sleutel hebben voor de tweede deur; ook is daar, in strijd met veiligheidsverklaring en het calamiteitenplan, geen steward aanwezig met een sleutel. Dit zorgt voor vertraging.

Vanuit de commandokamer komt dan ineens de melding van de operationele commandant dat de ME verkeerd is opgesteld en naar de Noordtribune moet komen. De commandant van de ME heeft toen geantwoord dat dit geen optie meer was omdat omlopen naar de noordtribune via de Coopmansstraat veel te veel tijd zou gaan kosten. Daarbij komt dat de ME dan tegen de stroom van uitgaande supporters in, het stadion moest betreden. Na enige tijd is uiteindelijk het hek bij het uitvak opengemaakt door een beveiligingsmedewerker van SC Cambuur Leeuwarden.

De supporters van Roda JC die nog in het uitvak staan denken eerst dat de ME voor hen komt, waardoor aanvankelijk een zeer gespannen sfeer ontstaat. De ME meldt, om onrust onder de Roda JC supporters te voorkomen, dat zij via het bezoekersvak naar het vak van SC Cambuur Leeuwarden supporters willen gaan.

Het sectorhoofd van de Noordtribune krijgt, via een steward van Roda JC, en niet de veiligheidscoördinator in de commandokamer (zoals afgesproken in 2.3.2.2 van het calamiteitenplan), te horen dat de ME klaar staat in het bezoekersvak. Het hek tussen het vak van SC Cambuur Leeuwarden en de bezoekers gaat in eerste instantie niet open omdat de ME zich te dicht heeft opgesteld tegen het hek (tussen de vakken 14 en 15).

Als het hek open is, wacht de ME een halve minuut met ingrijpen tot zij een teken krijgen van hun commandant.

In de corridor voor de Noordtribune wordt de ME geconfronteerd met zeer heftig geweld van de aanhang van SC Cambuur Leeuwarden. De aanwezige eenheden worden bekogeld met flessen, blikken, dranghekken en wc-potten die blijkbaar zijn losgerukt uit het sanitair onder de Noordtribune. Een kwartier nadat voor het eerst bijstand is aangevraagd door de operationele commandant in de commandokamer, voert de ME enkele korte charges uit. De ME maakt gebruik van de lange wapenstok. Na vijf minuten weet de ME de situatie onder controle te krijgen.

Afbeelding 4: Supporters van SC Cambuur Leeuwarden belagen de ME met een dranghek

Bij de ongeregelde heden is een beveiliging gewond geraakt. De beveiliging is uiteindelijk naar het uitvak gebracht en voor een hek tussen het uitvak en de oosttribune neergelegd. De club had namelijk al een ambulance gebeld en deze moest, conform het calamiteitenplan, aanrijden via de achterkant van

de Oosttribune, ingang Insulindestraat (calamiteitenplan, p. 15). Door de veiligheidscoördinator is besloten om het hek tussen de Oosttribune en het bezoekersvak dicht te laten totdat de ambulance er was. De kans was namelijk groot dat supporters van SC Cambuur Leeuwarden, die op de Oosttribune stonden, de supporters van Roda JC zouden gaan aanvallen. De gewonde beveiliging kon uiteindelijk na vijftien minuten worden afgevoerd.

Ongeregeldheden buiten het stadion

Ondertussen komt de groep ME bij het Cambuurplein/Coopmansstraat steeds verder onder druk te staan. De twee groepen ME die binnen het stadion waren, werden opgeroepen zo snel mogelijk naar buiten te gaan om de groepen ME buiten het stadion te versterken. Een groep ME is daarop direct vanuit het stadion richting Cambuurplein/Coopmansstraat gegaan. De andere groep bleef langer in het stadion totdat alle supporters waren vertrokken.

Op een gegeven moment krijgt de commandant van de ME van zijn spotters de melding dat een grote groep supporters via de andere kant van het stadion omloopt naar de rotonde bij Archipelweg. Op hetzelfde moment wordt de ME op de Coopmansstraat bekogeld vanuit de zijstegen.

De ME constateert dat de groep relschoppers op het Cambuurplein steeds groter wordt en aanzwelt tot 400/500¹⁵ mensen. Door de commandant wordt geconstateerd dat op verschillende plekken stenen uit de weg worden gehaald.

Ondertussen blijft de sectiecommandant van de groep, die optreedt bij het Cambuurplein, doorgeven 'dat zij de situatie niet langer houden'.

Afbeelding 5: Positionering ME (blauwe cirkels) en relschoppers (gele cirkels) tijdens de ongeregelde heden

Noot 15 De schattingen van het aantal personen zijn van de politie; de schattingen van de club en de supportersvereniging zijn aanzienlijk lager.

Vertrek van de bussen

Rond middernacht staan er inmiddels zo'n 200¹⁶ personen bij de rotonde Archipelweg/Coopmansstraat, waar een groep ME staat. De groep ME die nog in het stadion aanwezig was, assisteert de andere ME'ers aan beide zijden van de Coopmansstraat (hoek Cambuurplein en rotonde Archipelweg).

De supporters van Roda JC kunnen pas weg wanneer de rellen minder worden en de route langs de Archipelweg vrij is. Hoe sneller de bussen weg zijn, hoe meer handen de ME vrij heeft, is de gedachte bij de politie. Daarbij komt dat na het vertrek van de bussen, het hoofddoel van de relschoppers van SC Cambuur Leeuwarden weg is (aanvallen Roda JC supporters). Rond 23.55 uur meldt de algemeen commandant vanuit de commandokamer aan de commandant van de ME dat de supporters van Roda JC in de bussen zitten.

De commandant van de ME vordert met de dakmegafoon op grond van het noodbevel dat de mensen zich bij de rotonde bij de Archipelweg dienen te verwijderen.

De groep ME bij de Archipelweg chargeert en maakt ruimte. De werkt goed, want er worden op deze plek niet veel stenen gegooid. De bussen met Roda JC-supporters kunnen uiteindelijk rond middernacht zonder grote problemen vertrekken.

Na het vertrek van de bussen wordt het rustig rond de Archipelweg en wordt door de commandant van de ME een groep ME vanaf de Archipelweg naar de Cambuurplein/Coopmansstraat gestuurd om de collega's daar te ondersteunen. Eén groep ME blijft achter bij de Archipelweg/Coopmansstraat om te voorkomen dat de collega's bij het Cambuurplein/Coopmansstraat in de rug worden aangevallen.

Inzet traangas

De rellen bij het Cambuurplein/Coopmansstraat duren onverminderd voort. De groepen ME krijgen het door blessures steeds moeilijker.

Rond 23.48 uur verzoekt de commandant van de ME bij de algemeen commandant tot de inzet van traangas. Verdere opschaling voor de inzet van meer ME was geen reële optie, omdat het plafond van de capaciteit van de politie Fryslân was bereikt. Bijstand vanuit andere korpsen zou veel te lang duren.

De redenen voor het aanvragen van traangasinzet zijn:

- Een deel van de ME-eenheden dreigt vanwege blessures uit te vallen.
- De intensiteit van het stenengooien blijft hetzelfde.
- De charges leiden niet tot het verspreiden van relschoppers.

De algemeen commandant overlegt met de burgemeester in de commandokamer, waarna de burgemeester toestemming verleent om dit middel in te zetten.

Het traangas moet worden opgehaald bij het hoofdbureau. De politie Fryslân heeft namelijk nog nooit traangas hoeven in te zetten en heeft dit niet standaard meegenomen (is ook geen eis).

De onervarenheid bij de inzet van traangas blijkt ook uit het feit dat een deel van de ME niet beschikt over de benodigde gasmaskers. Daarnaast liggen de wel meegenomen gasmaskers in de ME bussen die weer verspreid stonden in de Coopmansstraat. Het heeft uiteindelijk te lang geduurd voordat

Noot 16 Zie noot 5.

men de benodigde maskers had. Twee groepen hadden uiteindelijk geen maskers. Daarom heeft de pelotonscommandant besloten om de groepen te mixen; een groep met maskers die zich gaat ophouden bij de locatie waar het gas wordt afgeschoten en een groep zonder maskers die zich op een andere plek gaat ophouden.

Om 00.32 uur wordt er daadwerkelijk traangas ingezet. Na de inzet van het gas door gecertificeerde schutters, die rekening hielden met de gunstige zijwind, waren de rellen snel over. De commandant van de ME geeft om 00.42 uur het bevel om het gebruik van traangas te staken.

Nadat de rellen bij het Cambuurplein/Coopmansstraat zijn opgehouden, stuurt de commandant van de ME een groep naar de rotonde Coopmansstraat/Archipelweg omdat de spelersbus van Roda JC nog moest vertrekken. Uiteindelijk is ook de spelersbus van Roda JC om 01.10 uur zonder problemen vertrokken.

Afbeelding 6: Impressie van de rellen buiten het stadion

Communicatie- en informatie-uitwisseling

De communicatie- en informatie-uitwisseling tussen alle operationele eenheden en intern binnen de verschillende eenheden blijkt op verschillende momenten niet goed te verlopen:

- De stewards/beveiligers van de Noordtribune zijn niet ingelicht over de in aantocht zijnde ME.
- De ME staat aanvankelijk op de verkeerde plek buiten het stadion opgesteld.
- In de commandokamer van het stadion heerst een hectische sfeer omdat er sprake is van veel telefoonverkeer en er gebruik wordt gemaakt van veel verschillende kanalen.
- De toegangshekken bij het gastenvak zijn niet bemand door stewards die een sleutel hebben.
- De ME kan onderling niet via de portfoonkanalen contact met elkaar hebben. Dit probleem kwam vooral tot uiting na het mixen van de groepen op het moment dat er traangas werd ingezet.

2.5 Afloop

Debriefing

Na afloop van de rellen kwamen de eerste verhalen binnen bij de algemeen commandant dat er veel gewonde collega's te betreuren waren. De straten rond het stadion lagen bezaaid met stenen. Daarop is om 1.30 uur een *debriefing* gehouden voor alle eenheden, waar men de gelegenheid kreeg om stoom af te blazen.

De aanwezige eenheden waren gefrustreerd en boos over het feit dat ze weinig actie hebben kunnen ondernemen richting de relschoppers.

De politie was er wel van overtuigd dat zij hun werkzaamheden goed had uitgevoerd gegeven de omvang en intensiteit van de rellen. Ze waren echter volledig verrast door de enorme omvang van de rellen.

Vrijdagochtend 5 juni 2009 is er een voetbaldriehoek geweest. Hierbij waren de burgemeester, de Officier van Justitie, teamchef van de politie en de algemeen directeur van SC Cambuur Leeuwarden aanwezig. Belangrijkste onderwerpen:

- Alcoholgebruik supporters en rol club ten aanzien van alcoholbeleid.
- Het optreden van de stewards/beveiligers.
- Veiligheid van het stadion en omgeving.
- Verbetering van de informatiepositie van politie.

Enkele belangrijke onderwerpen die in de evaluatie van de politie, een week na de rellen, aan de orde zijn gekomen:

- De samenstelling van de draaiboeken is mede door de korte voorbereidingstijd, hectisch verlopen.
- De informatiepositie van de RID kan beter.
- Er is geen rekening gehouden met zo'n grote opkomst van relschoppers.
- Tijdens de wedstrijd traden de stewards en beveiligers niet op toen supportersgroepen elkaar provoceerden.
- Er staan niet permanent stewards bij de hekken en in- en uitgangen waardoor publiek ongehinderd in en uit kan lopen.
- Ombouwen van Flex ME naar reguliere ME kost tijd. Dat betekent een extra vertraging als de situatie al hectisch is.
- Communicatie moet beter door middel van een goede afstemming tussen de portokanalen.
- De communicatie verliep op verschillende momenten hectisch, waardoor er ook verwarring is ontstaan over de aanlooproute die de ME moest nemen bij het verlenen van bijstand op de Noordtribune.

Gewonden en aangerichte schade

In totaal zijn 25 politiemensen gewond geraakt, variërend van blauwe plekken tot zware kneuzingen. Verder zijn er zeven stewards en/of beveiligers gewond geraakt, waarvan er een is behandeld in het ziekenhuis.

Het is niet bekend hoeveel supporters er gewond zijn geraakt.

De club heeft melding gemaakt bij de KNVB dat bij de ongeregelheden 68 stoeltjes, drie wc-potten en drie reclameborden zijn vernield. Hoe groot de materiële schade voor de club en de gemeente exact is, is op dit moment nog onbekend. Bij de eerste rechtzittingen van daders zijn bedragen genoemd van € 25.000 – 30.000.

Daders en straffen

De commandant van de ME heeft geschat dat er 600/700 personen aanwezig waren tijdens de rellen waarvan er 100/200 actief stenen hebben gooid. De groep relschoppers bestond uit een mix van stadionbezoekers, buurtbewoners en jongeren uit andere wijken van Leeuwarden. Het merendeel was in leeftijd 16 – 28 jaar. De oudere hooligans hebben minder deelgenomen aan de rellen.

Op de ochtend na de ongeregeldheden is er een overleg geweest tussen de korpschef politie, directeur opsporing politie, teamchef politie Leeuwarden en het O.M. om afspraken te maken over het prioriteren van de ongeregeldheden. Alle partijen waren het met elkaar eens dat er fors geïnvesteerd moest worden in de opsporing van de daders omdat van de vervolging een stevig algemene preventieve werking zou moeten uitgaan.

Aanhoudingen tijdens de rellen

Tijdens de rellen zijn in totaal dertien personen aangehouden.

De eerste groep van dertien verdachten is via snelrecht voor de rechter gebracht. Uit verklaringen van deze personen bleek dat zij zwaar onder invloed van drank en drugs én zeer gefrustreerd waren over het verloop van de wedstrijd. Twaalf van hen zijn door de rechter ook daadwerkelijk veroordeeld. De rechter heeft in zijn overweging het feit meegenomen dat het aangewende geweld voor Friese begrippen buitenproportioneel was. Ook is de verdubbeling van de strafeis voor geweld tegen ambtenaren met een publieke functie door de rechter overgenomen in zijn vonnis.¹⁷

Tot nu toe is aan negen personen een landelijk stadionverbod opgelegd als gevolg van de rellen. Twee van hen hadden inmiddels al een landelijk stadionverbod.

De bewijsmiddelen tegen relschoppers bestaan uit:

- Beeldopnames van het stadion.
- Videobeelden van de aanhoudingseenheden.
- Videobeelden van de pelotonscommandant.
- Videobeelden die zijn gemaakt door buurtbewoners en andere getuigen.

Opsporingsonderzoek politie

Naast de groep van dertien personen die op de avond zelf werden aangehouden heeft de politie Leeuwarden dossiers aangemaakt van 69 verdachten. Van deze verdachten zijn er tot nu 47 geïdentificeerd en aangehouden. Onder de groep supporters bevinden zich enkele personen die al eerder zijn aangehouden voor voetbalgerelateerde feiten maar het gros betreft 'first offenders'. De verdachten verklaarden tegenover de rechercheurs dat ze zich hadden laten meeslepen door de grote groep relschoppers. Mede door het verlies van de wedstrijd en het vele alcohol- en drugsgebruik liep het volledig uit de hand.

Verder hebben politie en justitie op 21 augustus 2009 de foto's van 21 onbekende relschoppers op de website www.dadergezocht.nl gezet. De site trok zo'n 15.000 bezoekers en de politie heeft tot nu toe tientallen tips gekregen van burgers. Al snel werd de identiteit bekend van elf relschoppers. De foto's van negen andere relschoppers zijn op dinsdag 1 september 2009 getoond bij het televisieprogramma 'Opsporing Verzocht'.

Noot 17 Een meer gespecificeerd overzicht van de straffen die de daders door de rechter opgelegd hebben gekregen, is opgenomen in bijlage 4.

Getroffen maatregelen

Op 3 augustus 2009 is er opnieuw een voetbaldriehoek georganiseerd waarbij ook de BVO vertegenwoordigd was. Tijdens deze bijeenkomst hebben de ketenpartners de belangrijkste maatregelen besproken die zij hebben getroffen naar aanleiding van de ongeregelheden op 3 juni 2009.

- Er is een nieuwe kooi gerealiseerd voor de bezoekers. Het bezoekersvak is verplaatst naar vak 16 op de Oosttribune.
- De verlichting in de omgeving buiten het stadion wordt verbeterd.
- Er zijn door de politie offertes aangevraagd voor de inzet van mobiele camera's die gebruikt kunnen worden in de omgeving van het stadion.
- De tolerantiegrenzen voor alcoholgebruik en drugsgebruik worden verscherpt. Er zijn deskundigen ingehuurd om drugsgebruik beter te kunnen detecteren en dronken personen komen het stadion niet meer in.
- Drugsexperts van de politie gaan voorlichting geven aan de beveiligers en stewards van SC Cambuur Leeuwarden.
- Vertegenwoordigers van de BVO, politie en gemeente gaan in gesprek met de uitbaters van de horecagelegenheden waarvan bekend is dat daar veel wordt ingedronken door supporters.

3 Conclusies en aanbevelingen

Veiligheidsbeleid en preventief supportersbeleid

SC Cambuur Leeuwarden heeft gezien de omvang van de club en de gemeente, een relatief grote groep fanatieke supporters. Onder de aanhang van SC Cambuur Leeuwarden bevindt zich een groep van ongeveer honderd notoire relschoppers die regelmatig voor problemen zorgen. De groep heeft zich in het verleden al vaker geprofileerd door zich rond voetbal evenementen, maar ook daarbuiten, te misdragen.

De ketenpartners treden geregeld repressief op tegen de groep supporters die zich structureel misdraagt. Zo heeft een flink aantal supporters een lokaal of landelijk stadionverbod en zijn er stadionomgevingsverboden uitgevaardigd.

Ondanks deze maatregelen ontstaan regelmatig problemen wanneer relschoppers van SC Cambuur Leeuwarden de bezoekende supporters 'uitzwaaien' bij het vertrek van de bussen. Het overmatige drank- en drugsgebruik is een van de belangrijkste oorzaken van de problemen. Daarbij komt dat het sociaal preventieve supportersproject 'Helden rond de velden', dat in 2002 de Hein Roethofprijs won, sinds enkele jaren is gestopt zonder dat er een nieuw sociaal preventief project voor in de plaats is gekomen. Het ontbreekt op dit moment aan een gezamenlijke ketenaanpak gericht op het voorkomen van incidenten en verminderen van overlast van een groep persisterende relschoppers.

Conclusie 1

Gemeente, politie, BVO en Openbaar Ministerie werken in te geringe mate en niet effectief samen in hun strijd tegen voetbalvandalisme. Er wordt te weinig in gezamenlijkheid gezocht naar zowel repressieve als preventieve maatregelen die gericht zijn op het verminderen van de criminaliteit en overlast van een groep persisterende relschoppers. Bovendien ontbreekt in Leeuwarden een door alle betrokken ketenpartners vormgegeven sociaal preventief supportersbeleid. De gemeente Leeuwarden zou hierbij de regie moeten hebben.

Aanbeveling 1

De gemeente Leeuwarden, de politie, BVO en Openbaar Ministerie stellen in gezamenlijkheid een supportersbeleid op. Dit beleid bestaat uit zowel preventieve als repressieve maatregelen, gericht op het verminderen van de criminaliteit en overlast van een persisterende groep relschoppers. In uitwerking van de plannen wordt ook de supportersvereniging betrokken.

N.B. De ketenpartners in Leeuwarden hebben inmiddels een begin gemaakt met de uitvoering van deze aanbeveling. Tijdens voetbal driehoeksbijeenkomsten op 6 juli en 3 augustus 2009 is afgesproken dat er verschillende gezamenlijke maatregelen worden getroffen waaronder:

- Verhoogd toezicht op drank- en drugsgebruik.
- Alcoholcontroles buiten het stadion.
- Contact met cafés waar veelvuldig wordt ingedronken door supporters.
- De politie is in het seizoen 2009/2010 gestart met het project 'Hooligans in Beeld'.

Infrastructuur rondom het stadion

Het stadion van SC Cambuur Leeuwarden is verouderd en ligt middenin een volksbuurt. De aan- en afvoer van de bezoekende supporters wordt een probleem wanneer er meer dan vier bussen met bezoekende supporters zijn. De afgescheiden parkeergelegenheid voor bezoekende supporters heeft capaciteit voor maximaal vier bussen. Op het moment dat het uitvak is uitverkocht zoals bij de wedstrijd tegen Roda JC op 3 juni, wordt een gedeelte van de openbare weg achter de Noordtribune afgezet door de politie om de overige bussen veilig te kunnen parkeren.

Het optreden van de politie buiten het stadion wordt bemoeilijkt doordat relschoppers de politie kunnen aanvallen vanuit kleine stegen en smalle wegen rond het stadion. Ook vindt er een vermenging plaats tussen buurtbewoners en relschoppers. Het optreden van politie na de wedstrijd tegen Roda JC werd ook bemoeilijkt doordat de omgeving van het stadion slecht verlicht is en er geen camerasysteem buiten het stadion hangt. Dit heeft er mede voor gezorgd dat de politie moest opereren in een wat chaotische en onoverzichtelijke situatie.

Conclusie 2

De huidige infrastructuur rondom het stadion is vanwege de situering van het stadion middenin een volksbuurt nauwelijks geschikt voor het spelen van betaald voetbal in het algemeen en risicowedstrijden (categorie B en C) in het bijzonder. Dat geldt met name bij wedstrijden waarbij er meer dan vier bussen met bezoekende supporters aanwezig zijn of waarbij de kans groot is dat er zich ongeregelheden kunnen voordoen. Voor de politie brengt het optreden buiten het stadion vanwege de infrastructurele kenmerken en beperkingen van de omgeving, extra risico's met zich mee.

Aanbeveling 2

Er dient een nadere studie verricht te worden naar de haalbaarheid van een nieuw stadion op een andere locatie. Zolang de huidige situering van het stadion bestaat, dienen de ketenpartners verdere infrastructurele aanpassingen door te voeren ten einde de risico's rond de huidige locatie van het stadion te verminderen.

N.B. SC Cambuur Leeuwarden, de gemeente en de politie hebben al een begin gemaakt met het verbeteren van de fysieke infrastructuur. Tijdens de voetbaldriehoeksbijeenkomst van 3 augustus 2009 hebben de ketenpartners de volgende aanpassingen voorgesteld:

- Verbeteren van de verlichting rondom het stadion.
- De aanschaf van een mobiel camerasysteem.
- Bij risicowedstrijden waarbij er meer dan vier bussen bezoekende supporters worden verwacht, zullen de zijstegen van de Coopmansstraat door hekken worden afgesloten.

Vorbereiding

In het draaiboek van de club is de wedstrijd ingeschaald als B-wedstrijd ('midden risico'), zoals dat is bepaald aan het begin van het seizoen 2008/2009. Deze inschaling komt niet overeen met de C-inschaling ('hoog risico') van de politie in het politiedraaiboek. Dat betekent dat er een verschil

in waardering bestond tussen politie en BVO, hetgeen niet duidelijk was afgestemd in het vooroverleg en het laatste overleg voorafgaande aan de wedstrijd op 3 juni 2009. Zowel politie als BVO hebben voor de beslissende wedstrijd meer personeel ingezet dan tijdens alle voorgaande play-off wedstrijden. De politie Leeuwarden kon vanuit het korps niet meer eenheden inzetten dan het aantal dat voor deze wedstrijd was ingezet.

De kaartverkoop was in grote mate vrij en er is gedurende de hele wedstrijd evenementenbier geschonken in het stadion Dit laatste is in strijd is met het beleidskader bestrijding voetbalvandalisme en -geweld (p. 33).

Conclusie 3

De risico-inschaling van de BVO week af van die van de politie. Er heeft op dit punt ten onrechte geen afstemming plaatsgevonden tussen gemeente, politie en BVO.

Het had in de rede gelegen, gelet op de voorgeschiedenis en de op het spel staande belangen, de beslissende wedstrijd tegen Roda JC op te schalen naar C-wedstrijd waarbij alle benodigde veiligheidsmaatregelen (o.a. één-op-één kaartverkoop en algeheel alcoholverbod) getroffen moesten worden.

Aanbeveling 3

De gemeente, politie en BVO dienen in gezamenlijkheid de risico-inschaling van de wedstrijden met bijbehorende veiligheidsmaatregelen vast te stellen. Dat betekent in ieder geval dat er afstemming plaatsvindt over de inhoud van de draaiboeken van politie en BVO op het punt van de risico-inschaling.

Conclusie 4

SC Cambuur Leeuwarden heeft risico's genomen door de wedstrijd niet op te schalen qua risicoprofiel. Ook is geen gebruik gemaakt van de mogelijkheid om bij een wedstrijd met B-risicoprofiel aanvullende veiligheidsmaatregelen te nemen ('maatwerk') zoals een algeheel alcoholverbod of een één-op-één kaartverkoop (p. 30 Beleidskader 2005).

Verder heeft SC Cambuur Leeuwarden in strijd gehandeld met het beleidskader bestrijding voetbalvandalisme- en geweld door de verkoop van evenementenbier vóór en tijdens een B-wedstrijd in delen van het stadion toe te staan.

Aanbeveling 4

SC Cambuur Leeuwarden handelt conform de afspraken van het Beleidskader bestrijding voetbalvandalisme en -geweld uit 2005. Dat betekent onder andere dat tijdens B-wedstrijden alleen na de wedstrijd evenementenbier geschonken mag worden.

N.B. De BVO heeft inmiddels een begin gemaakt met de aanscherping van dit beleid.

Verschillende factoren droegen ertoe bij dat de wedstrijd tussen SC Cambuur Leeuwarden en Roda JC van 3 juni 2009 een duidelijk hoger risico kende dat 'normale' thuiswedstrijden van SC Cambuur Leeuwarden:

- Het was de laatste en beslissende wedstrijd in een reeks van drie; daarmee is sprake van opvoering van de spanning.¹⁸
- Bij de uitwedstrijd tegen Roda JC hadden supporters van SC Cambuur Leeuwarden op zowel heen- als op de terugreis voor problemen gezorgd.
- In het centrum van Leeuwarden zou de wedstrijd op een groot scherm worden vertoond. Het was op voorhand niet te voorspellen wat de samenstelling en omvang van het publiek zou zijn dat naar het centrum zou trekken. De politie moest daardoor de aandacht verdelen over twee locaties; het stadion en het centrum.

In de dagen voorafgaande aan de wedstrijd van 3 juni 2009 vond meerdere keren overleg plaats tussen de ketenpartners in Leeuwarden. Tijdens deze overleggen kwam niet aan de orde of het wenselijk was om, gelet op de bovenstaande risicofactoren, nog aanvullende veiligheidsmaatregelen te treffen. Een voor de hand liggende optie was om het aanvangstijdstip te vervroegen zodat de wedstrijd bij daglicht zou eindigen.

Conclusie 5

De autoriteiten in Leeuwarden wisten tijdens de voorbereiding dat er aan de wedstrijd grote risico's verbonden waren. De risico's waren gelegen in de ervaringen met de lastige groep Cambuursupporters, de infrastructuur van het stadion en omgeving, de extra spanning rond de wedstrijd en de onmogelijkheid om nog meer politie in te zetten. Er is echter te weinig onderkend en overwogen om de wedstrijd bij daglicht af te werken. Dit is mede veroorzaakt door de live-uitzending op de TV.

Aanbeveling 5

Bij alle thuiswedstrijden van SC Cambuur Leeuwarden met een hoog risico (categorie C) afwegen of de wedstrijd op de huidige locatie bij daglicht afgewerkt moet worden.

Infrastructuur binnen het stadion

Binnen het stadion was het bezoekersvak pal naast het vak van de fanatieke aanhang van SC Cambuur Leeuwarden gesitueerd. Supporters van Roda JC werden voor de wedstrijd uitgedaagd door supporters van SC Cambuur Leeuwarden zonder dat daartegen direct is opgetreden door de stewards. Dit leidde tot extra spanningen tussen supportersgroepen.

Bij aanvang van de wedstrijd waren bepaalde delen van het stadion overvol. Veel trappen waren, in strijd met alle veiligheidsbepalingen daaromtrent, bezet. Verder was de toegangscontrole tijdens de wedstrijd niet waterdicht; de toegangshekken aan de noordzijde van het stadion waren op momenten tijdens de wedstrijd onbemand. Dit is in strijd met de opgestelde veiligheidsverklaring. Daarnaast konden supporters van de Westtribune tijdens de rust ongehinderd doorlopen naar de Noordtribune (geen vakbegrenzing in de omloop). Ook is door beveiligers en politie geconstateerd dat personen

Noot 18 Terzijde wordt opgemerkt dat al in 2006 naar aanleiding van ongeregeldeheden bij de promotie- en degradatiewedstrijden tussen Top Oss en NAC door het Auditteam Voetbalvandalisme is geconcludeerd dat het play-off systeem - en dan met name de mogelijkheid van het spelen van een derde en beslissende wedstrijd - tot het onnodig opvoeren van de spanning kon leiden. Inmiddels is het play-off systeem gewijzigd en zullen er geen beslissende derde wedstrijden meer worden gespeeld.

zonder geldig toegangsbewijs van buiten het stadion aan de noordzijde naar binnen zijn gekomen. Hierdoor is het risico ontstaan dat personen met een stadionverbod het stadion hebben betreden en/of er ongewenste voorwerpen naar binnen zijn gesmokkeld.

Conclusie 6

De veiligheidsorganisatie van SC Cambuur Leeuwarden heeft deels op verschillende punten niet goed gefunctioneerd en is in strijd gehandeld met de veiligheidsverklaring en het beleidskader bestrijding voetbalvandalisme en geweld. Het stadion zat overvol en de toegangshekken van het stadion zijn niet constant bemand geweest tijdens de wedstrijd. Hierdoor konden supporters zonder geldig toegangsbewijs het stadion betreden en waren niet alle vluchtwegen toegankelijk. Tevens werd niet opgetreden tegen de bezetting van de vluchtwegen (trappen).

Aanbeveling 6

SC Cambuur Leeuwarden dient zich te houden aan het gestelde in de afgegeven veiligheidsverklaring en het beleidskader bestrijding voetbalvandalisme- en geweld. Dat betekent onder andere dat alle toegangshekken van het stadion voor en tijdens de wedstrijd bemand dienen te zijn. Op die manier wordt voorkomen dat personen met een stadionverbod of zonder geldig toegangsbewijs het stadion kunnen betreden en de vluchtwegen (hekken en trappen) worden vrijgehouden.

N.B. De BVO heeft inmiddels een start gemaakt met het doorvoeren van enkele infrastructurele aanpassingen. Zo is het gastenvak verplaatst naar de Oosttribune en krijgt dit vak een nieuwe kooiconstructie. De maximumcapaciteit van het gastenvak wordt teruggebracht naar 250 toeschouwers.

Ongeregeldheden binnen het stadion

SC Cambuur Leeuwarden is conform de veiligheidsverklaring 2009/2010 eerstverantwoordelijke voor de orde en veiligheid in het stadion. SC Cambuur Leeuwarden heeft voor deze wedstrijd in totaal 115 (hoofd)stewards, beveiligers en stagiaires ingezet. Dat zijn er aanzienlijk meer dan tijdens een reguliere competitiewedstrijd. Ondanks deze forse personele inzet zijn ernstige ongeregelde heden ontstaan. Een grote groep relschoppers van SC Cambuur Leeuwarden wilde na de wedstrijd het vak met de bezoekende supporters bestormen. De beveiligers van de Noordtribune zijn daarbij ruim tien minuten in het nauw gedreven. Het Auditteam Voetbalvandalisme heeft veel waardering voor het moedige optreden van de beveiligers van de BVO. Het optreden van de beveiligers heeft er mede toe bijgedragen dat een confrontatie tussen supporters van SC Cambuur Leeuwarden en Roda JC is uitgebleven.

De politie is conform het politiedraaiboek terughoudend in haar optreden binnen het stadion. Zodra er echter een situatie ontstaat waarbij de veiligheidsorganisatie van de BVO niet meer in staat is om de openbare orde te handhaven, wordt bijstand door de politie verleend. In dit geval was er overduidelijk sprake van een dergelijke situatie. De BVO heeft zelf om bijstand van de politie gevraagd.

De ME heeft uiteindelijk ruim tien minuten na aanvraag en het uitbreken van de rellen ingegrepen in het stadion. Gezien de intensiteit van het incident heeft het verlenen van bijstand door de politie te lang geduurd. Dit is veroor-

zaak door het volgende:

- De politie moest handelen in een zeer hectische situatie omdat er buiten het stadion ook al ongeregelheden waren uitgebroken.
- Het ombouwen van Flex ME naar reguliere ME duurde te lang. Kleine groepjes ME moesten worden samengevoegd tot grotere groepen. Daarnaast moesten de eenheden hun beschermende kleding ophalen bij politiebussen die verderop geparkeerd stonden.
- De ME wilde het stadion betreden via het bezoekersvak. Zij konden echter het stadion niet direct betreden omdat er aanvankelijk geen steward aanwezig was met de juiste sleutel om het hek open te maken. De aanwezige ME'ers beschikten zelf ook niet over de benodigde sleutels.

Conclusie 7

Ondanks de zeer heftige agressie van een groep SC Cambuur Leeuwarden supporters heeft het optreden van de beveiligers er mede toe bijgedragen dat er binnen het stadion geen confrontatie heeft plaatsgevonden tussen beide supportergroepen.

Conclusie 8

Het verlenen van bijstand door politie in het stadion heeft vanwege verschillende redenen te lang geduurd. Het uiteindelijke optreden in het stadion is goed verlopen.

Ongeregelheden buiten het stadion

De politie Leeuwarden heeft voor de wedstrijd op 3 juni 2009 meer dan honderd politiemensen ingezet, waaronder een peloton ME, een groep AE en een groep honden. Dit is de grootste politie-inzet bij een thuiswedstrijd van SC Cambuur Leeuwarden in het seizoen 2008/2009. Deze inzet was de maximale politie-inzet die het politiekorps Fryslan op dat moment kon leveren. Het primaire doel van de politie was het voorkomen van een confrontatie tussen supporters van SC Cambuur Leeuwarden en supporters van Roda JC. Het veilig laten vertrekken van de bussen van Roda JC stond hierbij centraal.

De commandant van de ME heeft besloten om de ME te laten optreden in Flex-formatie waarbij kleine groepjes ME van maximaal drie eenheden verspreid over een bepaald gebied en zonder volledige beschermende uitrusting optreden. Op het moment dat de ongeregelheden binnen en buiten het stadion uitbraken heeft het ombouwen van Flex ME naar reguliere ME vertragend gewerkt.

Na de wedstrijd zijn buiten het stadion ernstige ongeregelheden ontstaan waarbij een groot deel van de aanwezige ME-eenheden ruim anderhalf uur hevig heeft moeten vechten tegen een overmacht aan relschoppers. De politie-eenheden zijn belaagd met stenen, hekken en vuurwerk. In totaal zijn 25 politiemensen gewond geraakt. De situatie was zeer hectisch en onoverzichtelijk, mede doordat de straten rond het stadion slecht verlicht waren en relschoppers vanuit kleine stegen de aanval openden op de politie.

Op het moment dat de Roda JC supporters vlak voor middernacht in de bussen plaatsnamen wist de ME met behulp van enkele charges de vertrekkende route van de bussen van Roda JC vrij te maken. De bussen van Roda JC konden net na middernacht zonder problemen Leeuwarden verlaten.

De politie heeft de rellen uiteindelijk kunnen beteugelen door traangas in te zetten. Ook de inzet van het traangas werd vertraagd doordat de ME geen

traangasgranaten had meegenomen en niet alle eenheden beschikten over de benodigde gasmaskers.

Conclusie 9

Het ombouwen van Flex ME naar reguliere ME heeft op het moment dat de ongeregelheden uitbraken, vertragend gewerkt.

Aanbeveling 7

Het verdient aanbeveling het werken met een flexformatie, bij wedstrijden waarbij er een gereede kans bestaat dat er zich ongeregelheden kunnen voordoen, nog eens zorgvuldig te analyseren. Bij voortzetting van deze werkwijze moet aandacht worden besteed aan de snelle omzetting naar de ME-formatie.

Conclusie 10

Het Auditteam heeft grote waardering voor het moedige en vasthoudende optreden van de politie-eenheden tijdens de ongeregelheden. Ondanks het feit dat de politie-eenheden werden geconfronteerd met massaal en buitensporig geweld van grote groepen relschoppers is zij er in geslaagd om de bussen met Roda JC supporters veilig af te voeren. De openbare orde is uiteindelijk hersteld. Helaas ging dat mede ten koste van 25 gewonde politiemensen.

Conclusie 11

De inzet van traangas door de ME is, gezien de aard en de omvang van de ongeregelheden, een goede keuze geweest. De uitvoering behoeft nog wel verbetering.

Communicatie en informatie-uitwisseling

Op verschillende momenten verliep de communicatie en informatie-uitwisseling tussen de commandanten van de politie en tussen de politie en de BVO niet goed:

- Nadat de operationele commandant aan de commandant van de ME een verzoek doet tot bijstand in het stadion, duurt het ruim tien minuten voordat er opnieuw contact is tussen beide functionarissen.
- Vanuit de commandokamer wordt aan de ME het verzoek gedaan om via de ingang van de Noordtribune het stadion te betreden. De ME staat uiteindelijk bij het gastenvak opgesteld, hetgeen echter achteraf goed heeft uitgepakt.
- De stewards/beveiligers van de Noordtribune en de stewards van Roda JC zijn niet ingelicht over de in aantocht zijnde ME.

Er zijn twee belangrijke oorzaken voor de communicatieproblemen die zich hebben voorgedaan. Ten eerste was de communicatie- en commandostructuur binnen de politieorganisatie die avond niet helder. Zowel de algemeen commandant als de operationeel commandant bevonden zich tijdens de wedstrijd in de commandokamer van het stadion. Ook in het politiedraaiboek voor de wedstrijd staat de communicatie- en commandostructuur tussen de verschillende commandanten van de politie niet helder beschreven.

Ten tweede heerste er in de veel te kleine commandokamer van het stadion een hectische sfeer omdat er sprake was van drukte, veel telefoonverkeer en er gebruik werd gemaakt van veel verschillende portofoonkanalen.

Conclusie 12

De communicatie en informatie-uitwisseling tussen de verschillende commandanten van de politie en tussen de politie en de BVO is op verschillende momenten niet goed verlopen.

Aanbeveling 8

De politie Leeuwarden verbetert de eenduidige commandostructuur met een daarop afgestemde en adequate communicatiestructuur. Deze commando- en communicatiestructuur wordt beschreven in het politie-draaiboek voor de wedstrijd. Het verdient aanbeveling dat de politie Leeuwarden in het vervolg bij wedstrijden voorkomt dat zowel de operationele commandant als de algemeen commandant vanuit dezelfde (qua ruimte zeer beperkte) commandoruimte in het stadion opereren. Voor calamiteitenoverleg is binnen de infrastructuur van het stadion voldoende ruimte voorhanden. Hierdoor kan het overzicht beter worden behouden en is het minder hectisch.

Conclusie 13

De kleine commandokamer van het stadion was niet geschikt voor het aantal functionarissen dat tijdens de wedstrijd tegen Roda JC in de ruimte aanwezig was. Dit leidde tot een hectische sfeer wat niet bevorderlijk was voor de communicatie.

Aanbeveling 9

SC Cambuur Leeuwarden en de politie maken duidelijke afspraken over het gebruik van de commandoruimte en de personen die daar aanwezig zijn.

Bijlagen

Bijlage 1 Tijdslijn belangrijkste gebeurtenissen

Vorbereiding

- 19 mei: Eerste ronde play-off wedstrijden, FC Zwolle – SC Cambuur Leeuwarden 2 – 1.
- 21 mei: Jan Riedstra, een onder de aanhang van SC Cambuur Leeuwarden zeer populair persoon, komt plotseling te overlijden.
- 22 mei: Grote groep supporters van SC Cambuur Leeuwarden houdt in het centrum van Leeuwarden een herdenkingstocht ter nagedachtenis van Jan Riedstra.
- 22 mei: SC Cambuur Leeuwarden – FC Zwolle 3 – 1. De wedstrijd wordt tijdelijk stilgelegd nadat een supporter van SC Cambuur Leeuwarden een fles op het veld heeft gegooid. Na de wedstrijd bekogelen aanhangers van SC Cambuur Leeuwarden de bussen van FC Zwolle.
- 25 mei: Beslissingswedstrijd SC Cambuur Leeuwarden – FC Zwolle 2 – 0
- 26 mei: Kort telefonisch vooroverleg tussen voetbalcoördinatoren van de politie Leeuwarden en de politie Kerkrade. Ook een telefonisch vooroverleg tussen de veiligheidscoördinatoren van SC Cambuur Leeuwarden en Roda JC.
- 28 mei: Tweede ronde play-off wedstrijden, SC Cambuur Leeuwarden – Roda J.C. 0 – 0. Na de wedstrijd kort vooroverleg tussen de veiligheidscoördinatoren van SC Cambuur Leeuwarden en Roda JC.
- 29 mei: Ketenpartners in Leeuwarden, gemeente, politie en BVO besluiten om bij een eventuele beslissende derde wedstrijd een groot scherm te organiseren waar burgers van Leeuwarden de wedstrijd op kunnen volgen. De eventuele huldiging staat gepland voor donderdag 4 juni.
- 31 mei: Tweede wedstrijd, Roda JC – SC Cambuur Leeuwarden 1 – 1. Op zowel de heen- als terugreis richten de supporters van SC Cambuur Leeuwarden vernielingen aan in de bussen. Ook blijkt een deel van de aanhang uit Leeuwarden tegen de regels in, alcohol te hebben genuttigd op de heenreis. Eén bus van Cambuur wordt nabij Zwolle door onbekenden bekogeld. Er worden in totaal vijf supporters van SC Cambuur Leeuwarden aangehouden; één in Kerkrade en vier in Leeuwarden.
De wedstrijd wordt in het stadion van Cambuur live vertoond.
Na de wedstrijd kort vooroverleg tussen de veiligheidscoördinatoren van SC Cambuur Leeuwarden en Roda.
- 31 mei: Na de wedstrijd vindt er in Leeuwarden overleg plaats tussen de voetbaldriehoekspartners. De eventuele huldiging die aanvankelijk gepland staat voor donderdag 4 juni wordt verplaatst tot na de wedstrijd op woensdag 3 juni.
- 2 juni: De voetbaldriehoek in Leeuwarden komt bijeen. De gemaakte afspraken worden nogmaals doorgesproken. Men gaat uit van twee scenario's. Bij winst van SC Cambuur Leeuwarden zal de politie inzet zich vooral concentreren op de huldigingsroute vanaf het stadion naar het Oldehoofsterkerkhof. Bij verlies wordt rekening gehouden met kortstondige, maar heftige rellen bij het vertrek van de bussen van Roda JC.

Wedstrijddag (3 juni)

- 09.30uur: Draaiboek voor de wedstrijd wordt doorgesproken tussen de veiligheidsmanager van SC Cambuur Leeuwarden en stadion-medewerkers, vrijwilligers, horecapersoneel, etc.
- 10.30uur: Overleg over de geplande sfeeracties in het stadion tussen club, politie, beveiligers, supportersvereniging, etc.
- 11.00uur: Veiligheidsoverleg club, politie, stewards en beveiligers.
- 18.45uur: Briefing voor alle commandanten van de politie.
- 19.15uur: Algemene briefing van de politie.
- 19.00uur: Stadion open voor publiek.
- 19.30uur: Driehoeksoverleg waarbij ook vertegenwoordigers van de BVO, GHOR en brandweer aanwezig zijn.
Evenemententerrein Oldehoofsterkerkhof open voor publiek.
- 20.06uur: Het eerste cluster met vijf bussen van Roda JC arriveert bij het stadion.
- 20.26uur: Het tweede cluster met vier bussen van Roda JC arriveert bij het stadion.

Wedstrijd

- 20.45uur: Start wedstrijd, in het vak van Roda JC wordt een witte rookpot afgestoken.
- 20.46uur: In het vak van Roda JC wordt een fakkel afgestoken.
- 21.20uur: 1 – 0 SC Cambuur Leeuwarden.
- 21.22uur: Spotters van de politie constateren dat er verschillende doelgroepsupporters van SC Cambuur Leeuwarden op het evenemententerrein in het centrum aanwezig zijn.
- 21.48uur: Start tweede helft.
- 22.27uur: 1 – 1, er wordt een fakkel afgestoken in het vak van Roda JC.
- 22.29uur: Doelpunt SC Cambuur Leeuwarden afgekeurd.
- 22.31uur: Grote groep bezoekers ('enkele honderden jongeren') verlaat het Oldehoofsterkerkhof. Ze gaan waarschijnlijk richting het stadion.
- 22.45uur: 1 – 2 Roda J.C. De commandant van de ME besluit om te bouwen van 'Flex ME' naar reguliere ME.
- 22.55uur: De beveiligers beneden in de corridor van het vak van SC Cambuur Leeuwarden supporters (Noordtribune) ervaren de situatie als zeer bedreigend. Er wordt muntgeld op het veld gegooid.
- 23.07uur: Een groep van ongeveer tien SC Cambuur Leeuwarden supporters probeert de beveiligers in de corridor van de Noordtribune.
- 23.10uur: SC Cambuur Leeuwarden krijgt een penalty. Ruim vijftig personen stormen vak af naar beneden en hangen in de hekken. In de andere hoek van het vak wordt een fakkel afgestoken. Stewards proberen de supporters uit de hekken te duwen vanaf de veldzijde. Dit lukt slechts ten dele.
- 23.11uur: Fakkel afgestoken in vak SC Cambuur Leeuwarden (Noordtribune)
- 23.12uur: 2 – 2, een groep van ruim twintig personen loopt richting de stewards om de aanhang van Roda te provoceren. Twee fakkels afgestoken in het vak van SC Cambuur Leeuwarden (Noordtribune).
- 23.17uur: Start penaltyserie.
- 23.21uur: Roda JC wint, supporters van SC Cambuur Leeuwarden stormen naar het naastgelegen uitvak en raken in gevecht met

beveiligers die dat proberen te voorkomen. In de binnenstad ontstaat een onmiddellijke leegloop op het plein.

Na afloop van de wedstrijd

- 23.22uur: Buiten het stadion ontstaan de eerste ongeregeldeheden wanneer een groep van ongeveer 300 supporters van SC Cambuur Leeuwarden vanaf het Cambuurplein stenen gooien naar politie. Commandant vraagt bijstand aan bij ME groepen die bij de rotonde Coopmansstraat met Archipelweg staan opgesteld.
- 23.23uur: Bijstand ME gevraagd in het stadion door beveiligers Noordtribune en VC van SC Cambuur Leeuwarden.
- 23.26uur: Een groep van vijftig supporters voert een stormloop uit op de linie stewards. De stewards houden met de grootste moeite stand.
- 23.27uur: Opnieuw een stormloop. De stewards houden stand, maar moeten verder terug.
- 23.29uur: Supporters proberen ook de afvalbakken weg te rijden, die als extra bescherming voor de beveiligers zijn opgesteld. Bij twee daarvan lukt dat. Er volgt een stormloop waarbij een hek op de stewards wordt gegooid. Ook de weggehaalde afvalcontainers worden in de groep beveiligers gereden. Er wordt wederom met spoed ME opgeroepen in het stadion.
- 23.33uur: ME gaat via het uitvak naar de Noordtribune.
- 23.34uur: De ME voert binnen het stadion korte charges uit met de lange wapenstok. Ook buiten het stadion wordt inmiddels gechargeerd door de ME.
- 23.39uur: De supporters gaan niet meer richting de ME, de vakken van de Noordtribune stromen langzaam leeg.
- 23.45uur: Het grootste gedeelte van de supporters begeeft zich naar buiten. De ME hoeft niet meer in te grijpen.
- 23.46 uur: De druk op de ME linies in de Coopmansstraat is onverminderd groot. Een deel van de aanwezige ME-eenheden dreigt vanwege blessures uit te vallen.
- 23.48uur: De ME commandant vraagt bij de algemeen commandant toestemming voor het inzetten van traangas.
- 23.51uur: De Noordtribune is leeg. Spotters van de ME constateren dat een grote groep relschoppers vanaf het Cambuurplein via de zuidkant van het stadion omloopt om naar de rotonde bij de Archipelweg/Coopmansstraat te komen.
- 23.55uur: De Roda JC supporters zitten in hun bussen.
- 0.00 uur: Bij de rotonde Archipelweg/Coopmansstraat hebben zich ongeveer 200 relschoppers verzameld. De commandant van de ME vordert de groep op basis van het noodbevel dat zij zich van de plek verwijderen. Er worden door de ME charges uitgevoerd.
- 00.03uur: Vertrek negen bussen Roda JC supporters.
- 00.05uur: Vanaf het Cambuurplein/Coopmansstraat worden onverminderd stenen en andere voorwerpen naar de ME gegooid.
- 00.32uur: Na enkele vorderingen van de commandant van de ME, wordt er daadwerkelijk traangas ingezet op het Cambuurplein.
- 00.42uur: De commandant van de ME geeft het bevel om de inzet van traangas te staken.
- 01.10uur: Vertrek spelersbus Roda JC.

Bijlage 2 Supportersvereniging en ketenpartners

In een begin 2009 door de supportersvereniging 'De kern van Cambuur' opgesteld visiedocument wordt een aantal punten van kritiek op het beleid van de club en ketenpartners neergelegd.

- De supporters vinden de enorme toename van het aantal buscombi's onterecht, omdat deze niet gestoeld zijn op begrijpelijke en transparante argumenten.¹⁹
- De prijzen van de combi's worden steeds hoger, mede vanwege de inhuur van externe beveiligers.
- Er is geen helder en transparant beleid rond stadionverboden. Onduidelijk is voor supporters wie (gemeente, club, KNVB en politie) op welke grond een stadionverbod kan opleggen en op welke wijze een supporter daartegen in beroep kan gaan.
- Tot slot is er kritiek op de aanwezigheid van politie in het stadion en het soms 'overdreven harde optreden'. De relatie tussen politie en supporters is slecht. Dit is versterkt omdat voorafgaande aan de thuiswedstrijd tegen FC Omniworld op 20 februari door de politie ID-controles zijn gehouden onder supporters van SC Cambuur Leeuwarden en foto's van hen zijn genomen.

Naar aanleiding van de kritiek van de supportersvereniging wordt besloten om op 2 maart 2009 een supportersavond te organiseren in het supporterscafé ('Het Hertje') in het stadion. De avond is georganiseerd door de Kern van Cambuur. Naast een groot aantal fanatieke supporters, is de voltallige driehoek aanwezig tijdens de avond. Op voorhand verzocht de politie de club ervoor te zorgen dat er geen personen met een stadionverbod tijdens de supportersavond aanwezig zouden zijn. De Kern van Cambuur heeft laten weten aan de supporters dat personen met een stadionverbod 'mogen komen'. Aan de andere partners (politie, OM en gemeente) is door de Kern van Cambuur gecommuniceerd dat er 'wellicht enkele stadionverboden aanwezig zouden zijn'. De andere partijen bleken echter niet gecharmeerd te zijn van het feit dat er een groep van ongeveer dertig personen met een stadionverbod aanwezig was.

De SC Cambuur Leeuwarden-supporters kampen naar eigen zeggen met een imago probleem sinds incidenten in Emmen en Arnhem en incidenten tijdens thuiswedstrijden. De politie en OM schetsen in de ogen van de supporters van SC Cambuur Leeuwarden een te negatief beeld van hen wat bijdraagt aan het grote aantal combiregelingen.

De avond was heftig en emotioneel. De gemeente, OM en politie deden de volgende toezeggingen:

- Er zal een commissie stadionverboden worden ingesteld waardoor het beleid rond stadionverboden transparanter wordt gemaakt.
- Er wordt bekeken hoe het buscombibeleid meer naar tevredenheid van de supporters kan worden gevoerd.

Noot 19 Belangrijk kritiekpunt is dat tijdens uitwedstrijden van SC Cambuur Leeuwarden waarvoor een bus- of autocombi geldt, de thuis spelende BVO veelal op de speeldag de kassa's nog open heeft. Het beleid met vervoerscombi's is daarmee een 'wassen neus' omdat je als supporter van SC Cambuur Leeuwarden op eigen vervoer een kaartje kan kopen voor een ander vak in het stadion.

- De supportersvereniging en de andere partners zullen meer gezamenlijk naar oplossingen gaan zoeken.

Naar aanleiding van deze bijeenkomst is in Leeuwarden een voetbaldriehoeksoverleg georganiseerd. Afsproken is om twee werkgroepen te vormen; een werkgroep voor het instellen van een commissie stadionverboden en een werkgroep die het beleid rond de reiscombi's onder de loep zou nemen. Verder is door de driehoek richting de club benadrukt dat er bij de club te veel aandacht is voor commercie in plaats van veiligheidsbeleid. Ook is afgesproken is dat de politie tijdens de eerstvolgende uitwedstrijd (tegen FC Den Bosch) een positief advies zou formuleren richting de ketenpartners. De ketenpartners in Den Bosch hebben het advies van de ketenpartners in Leeuwarden opgevolgd waardoor SC Cambuur Leeuwarden-supporters door middel van een autocombi de wedstrijd mochten bezoeken. Bij deze wedstrijd zijn er ongeregelheden ontstaan tussen beide supportersgroepen. Vervolgens zijn bij de uitwedstrijd tegen Veendam door de politie en veiligheidscoördinator van SC Cambuur Leeuwarden, personen met een stadionverbod uit de groep gehaald.

Bijlage 3 Lijst van respondenten

Gemeente Leeuwarden

- 1 Dhr. Crone, burgemeester
- 2 Mevr. De Jong, openbare orde en veiligheid
- 3 Dhr. Van den Burgt, openbare orde en veiligheid
- 4 Dhr. Koopmans, juridische en veiligheidszaken
- 5 Dhr. Stieber, evenementencoördinator

Politie Leeuwarden

- 6 Mevr. Te Wierik, algemeen commandant
- 7 Dhr. De Bruin, operationeel commandant
- 8 Dhr. Smeltekop, commandant ME
- 9 Dhr. Tuinier, voetbalcoördinator
- 10 Dhr. Plantinga, voetbalcoördinator
- 11 Dhr. Warrink, RID
- 12 Dhr. Leemburg, RID
- 13 Dhr. Ten Hoeve, lid ME
- 14 Dhr. Roosink, lid ME
- 15 Mevr. Meinema, lid ME

Openbaar Ministerie Leeuwarden

- 16 Dhr. Ten Boer, plaatsvervangend Hoofdofficier van Justitie

BVO SC Cambuur Leeuwarden

- 17 Dhr. Pama, algemeen directeur
- 18 Dhr. Vellinga, veiligheidsmanager
- 19 Dhr. Nieuwhof, veiligheidscoördinator

Supportersvereniging Kern van SC Cambuur Leeuwarden

- 20 Dhr. Jansma, voorzitter

BVO Roda JC

- 21 Dhr. De Jonge, veiligheidsmanager
- 22 Dhr. Van Erp, veiligheidscoördinator

Supportersvereniging Roda JC

- 23 Dhr. Bakker, coördinator

Politie Kerkrade

- 24 Dhr. Wouda, voetbalcoördinator

Bijlage 4 Straffen daders ongeregelheden

De politie hield kort na de wedstrijd SC Cambuur Leeuwarden - Roda JC van woensdag 3 juni 2009 in totaal 13 personen aan in de leeftijd van 16 tot 27 jaar. Zij werden verdacht van poging tot zware mishandeling c.q. openlijke geweldpleging, wapenbezit en / of het niet voldoen aan een bevel of verordening. Van de 13 personen is één zaak aangehouden en één zaak is ingetrokken. Uiteindelijk zijn 9 personen veroordeeld. De uitkomsten van de veroordelingen zijn hieronder opgesomd.

Verdachte 1 (meerjarig):

- werkstraf 80 uren + gevangenisstraf 2 weken + schadevergoeding € 589
- geldboete € 250

Verdachte 2 (m*eerjarig):

- werkstraf 180 uren + gevangenisstraf 1 maand + schadevergoeding € 4.800
- geldboete € 250

Verdachte 3 (meerjarig):

- werkstraf 160 uren + gevangenisstraf 1 maand + schadevergoeding € 4.800
- geldboete € 250

Verdachte 4 (meerjarig):

- werkstraf 160 uren + gevangenisstraf 1 maand + schadevergoeding € 4.800
- geldboete € 250

Verdachte 5 (meerjarig):

- gevangenisstraf 5 maand + schadevergoeding € 4.800

Verdachte 6 (meerjarig):

- gevangenisstraf 6 maand + schadevergoeding € 4.800

Verdachte 7 (meerjarig):

- gevangenisstraf 6 maand + schadevergoeding € 4.800

Verdachte 8 (minderjarig):

- jeugddetentie 4 maand + schadevergoeding € 4.800

Verdachte 9 (minderjarig):

- werkstraf 130 uren + schadevergoeding € 4.800
- jeugddetentie 2 weken